

Αρχαιολογικοί χώροι και Μουσεία που αναφέρουμε

Χώροι - Μουσεία	Τηλέφωνα	Ημέρες και ώρες επίσκεψης	Είσοδος δρχ.
Αμφίλοιο Ορωπού - Κάλαμος	0295 - 62144	Καθημερινή 8.30 πμ. - 3 μμ.	400
Ραμνούς - Ιερό Νεμέσεως	0294 - 63477	Καθημερινή 8.30 πμ. - 3 μμ. πλην Δευτέρας	400
Μαραθών - Τύμβος Μαραθώνος	0294 - 55462	" " "	400
Μουσείο	0294 - 55155		
Βραυρών - Ιερό Αρτέμιδος	0299 - 71020	Κλειστό	400
" Μουσείο		Καθημερινή 8.30 πμ. - 3 μμ. πλην Δευτέρας και πρωινών πλην Πέμπτης και Παρασκευής	
Σούιον - Αρχαιολογικός Χώρος	0292 - 39363	Καθημερινή 10 πμ. - Δύση ηλίου	600
Πειραιάς, Μουσείο (Χαρ. Τρικούπη 63)	01 - 4521598	Καθημερινή 8.30 πμ. - 3 μμ. πλην Δευτέρας	400

αρχαιολογικά

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ελεύθερη είσοδος-πότε

Κάθε Κυριακή είναι ελεύθερη η είσοδος σε όλα τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους της χώρας, ανακοίνωσε το υπουργείο Πολιτισμού. Στην ίδια ανακοίνωση του ΥΠΠΟ διευκρινίζονται τα παρακάτω:

Η ελεύθερη είσοδος τις Κυριακές και τις αργίες στα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους αφορά τους μεμονωμένους επισκέπτες και όχι γκρουπ που συνοδεύονται από ξεναγό.

Απαλλάσσονται της καταβολής εισιτηρίου εισόδου στα μουσεία, μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους του κράτους όλες τις ημέρες: οι μαθητές Στοιχειώδους και Μέσης εκπαίδευσης, φοιτητές και σπουδαστές των Ανωτέρων και Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων των χωρών-μελών της ΕΟΚ, με την επίδειξη ταυτότητας ή άλλου αποδεικτικού στοιχείου, οι ξένοι μαθητές και φοιτητές κλασικών

σπουδών, εφόσον αποδεικνύουν την ιδιότητά τους. Επίσης το επιστημονικό διδακτικό προσωπικό των Φιλοσοφικών Σχολών, των Αρχιτεκτονικών και των Σχολών Καλών Τεχνών των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων των χωρών-μελών της ΕΟΚ, οι πτυχιούχοι των ιστορικών και αρχαιολογικών τμημάτων των Φιλοσοφικών Σχολών των χωρών-μελών της ΕΟΚ και οι εκπαιδευτικοί λειτουργοί Στοιχειώδους και Μέσης εκπαίδευσης. Ακόμη απαλλάσσονται της καταβολής εισιτηρίου εισόδου οι εξής κατηγορίες:

— Παιδιά ηλικίας μέχρι 6 ετών, ακαδημαϊκοί, οι ξένοι αρχαιολόγοι, ιστορικοί, ιστορικοί της τέχνης και καθηγητές κλασικών σπουδών, οι διευθυντές και τα μέλη των Ξένων Αρχαιολογικών Σχολών στην Ελλάδα, τα μέλη του ΚΑΣ, του Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων και των Τοπικών Συμβουλίων Μνημείων, της Αρχαιολογικής Εταιρείας, της Εταιρείας «Φίλοι του Εθνικού Μουσείου», οι Έλληνες και ξένοι ξεναγοί που είναι εφοδιασμένοι με επίσημη άδεια ξενάγησης του ΕΟΤ και τα μέλη του ΔΣ του ΤΑΠΑ.

— Οι καλλιτέχνες, μέλη του Καλλιτεχνικού Επιμελητηρίου, οι ξένοι καλλιτέχνες, εφοδιασμένοι με σχετικό δελ-

τίο της ΟΥΝΕΣΚΟ, οι Έλληνες και ξένοι δημοσιογράφοι, μέλη αναγνωρισμένου επαγγελματικού σωματείου, και οι υπάλληλοι του ΥΠΠΟ και του ΤΑΠΑ.

— Οι ανάπηροι πολέμου και οι συνδοί νοσοκόμοι τους, οι πολύτεκνοι γονείς και τα ανήλικα τέκνα τους, οι στρατιωτικοί για εκπαιδευτική αποστολή, οι συντηρητές αρχαιοτήτων, μέλη της Π.Ε.Σ.Α., κλπ. Τέλος αναφέρεται, ότι παρέχεται έκπτωση 25% στους κατόχους της ειδικής κάρτας του Ευρωπαϊκού πολιτή, άνω των 60 ετών, σε κράτη-μέλη της ΕΟΚ.

Προκήρυξη Ερευνητικού Προγράμματος Ι.Κ.Δ.

Το Ι.Κ.Δ. καλεί τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν προτάσεις εκτέλεσης ερευνητικών συγγραφικών έργων στα πλαίσια των σκοπών του Ινστιτούτου για τη μελέτη και έρευνα του Κρητικού Δικαίου σ' όλες τις περιόδους εξέλιξης του από την αρχαιότητα ως σήμερα.

Βασικοί άξονες του ερευνητικού προγράμματος είναι η συγκέντρωση και έκδοση των κειμένων του Κρητικού Δικαίου και της Κρητικής νομολογίας,

η ερμηνεία των κανόνων και των θεσμών του Κρητικού Δικαίου καθώς και η συγγραφή εξειδικευμένων μονογραφιών.

Οι προτάσεις αυτές πρέπει να υποβληθούν εγγράφως στη Γραμματεία του Ινστιτούτου (Δικαστικό Μέγαρο 73134 Χανιά, τηλ. 0821-22-46268-53038) μέχρι της 30ής Ιουνίου 1991 και να περιλαμβάνουν τίτλο και απλή περιγραφή έργου, χρόνο διάρκειας και απαιτούμενη δαπάνη και ομοίδη.

Χανιά 1 Απριλίου 1991
Ο Πρόεδρος
Στρατής Παπαμανουσάκης

Αρχαίο Θέατρο

Στην αρχαία πόλη Τρυπητή της Μήλου αποκαλύφθηκε και ανασκάπτεται από το 1990 αρχαίο θέατρο. Από τις εκδήλωση (ανασκαφικές και αναστηλωτικές) εξαρτάται εάν θα χρησιμοποιηθεί για εκδηλώσεις.

Το ελληνικό τμήμα του ICOM (Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων-International Council of Museums)

Το Ελληνικό τμήμα του ICOM ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 1983. Οι σκοποί και οι δραστηριότητές του εντάσσονται κατά κύριο λόγο στους γενικούς σκοπούς και δραστηριότητες του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων. Παρά τη νεαρή του ηλικία το ελληνικό τμήμα έχει να επιδείξει σοβαρές δραστηριότητες του είδους και έχει καταφέρει να συσπειρώσει μια μερίδα ανθρώπων ήδη ενιαιοποιημένων στο θέμα και να κινητοποιήσει νέους.

Από την ίδρυσή του αφιερώνει κάθε χρόνο τη Διεθνή Ημέρα Μουσείων σε ένα διαφορετικό Μουσείο και σε ένα ειδικό θέμα.

1984, τιμώντας Μουσείο ήταν το Νομισματικό.

1985, Αρχαιολογικό Μουσείο Βόλου.

1986, Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος στον Πειραιά.

1987, το ειδικό θέμα ήταν «Εκπαίδευση και πολιτιστική δράση στα Μουσεία». Προγράμματα πραγματοποιήθηκαν στην Ακρόπολη, στο Μουσείο Λαϊκής Τέχνης, στο Μπενάκι, στο Μουσείο Κυκλαδικής και Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης, στο κέντρο εκπαιδευτικών προγραμμάτων του ΥΠΠΟ.

1988, το Βυζαντινό Μουσείο και τα 900 χρόνια της Μονής του Αγ. Θεολόγου Πάτμου.

1989, Μουσείο Μπενάκη. Ειδικό θέμα: «Συντήρηση Αρχαιοτήτων και Έργων Τέχνης».

1990, Τα Μουσεία της Θεσσαλονίκης.

1991, Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών.

18η Μαΐου. Διεθνής Ημέρα Μουσείων

Το Διεθνές Συμβούλιο για τα Μουσεία (ICOM) από το 1977 έχει καθιερώσει τη 18η Μαΐου ως Διεθνή Ημέρα Μουσείων. Η μέρα αυτή είναι αφιερωμένη: «Στα Μουσεία ως φορείς πολιτισμικών ανταλλαγών για την ενίσχυση της μόρφωσης, για την ανάπτυξη της αμοιβαίας κατανόησης, για τη συνεργασία και την ειρήνη ανάμεσα στους λαούς».

Σε ποιά βαθμό οι επετειακές αυτές ημέρες είναι αποτελεσματικές και βοηθούν στην προώθηση του θέματος στο οποίο είναι αφιερωμένες, ή απλώς ανακαλύπτουν τις τύψεις μιας ένοχης κοινωνίας, είναι μια άλλη συζήτηση. Πάντως καλώς ή κακώς υπάρχουν. Οι εκδηλώσεις και οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται θίγουν τουλάχιστον το πρόβλημα.

Ο Διεθνής αυτός οργανισμός, που εκφράζει μια διεθνή κοινότητα, ξεκινά από ένα επίπεδο όπου τα Μουσεία μπορούν και θέλουν να λειτουργήσουν ως φορείς πολιτισμικών ανταλλαγών. Δραστηριότητα η οποία στην Ελλάδα δεν έχει γίνει ακόμα γενικά αποδεκτή.

Η πρώτη ελληνική έκθεση που έγινε στο εξωτερικό, το 1979, είχε δημιουργήσει πολλές αντιδράσεις. Οι εκθέσεις που οργανώθηκαν στη δεκαετία του '80 είχαν καλύτερη τύχη και επιτυχία. Έγινε φανερή η σκοπιμότητά τους, αν και η αξιοποίησή τους δεν ήταν πλήρης. Αποκτήθηκε πάντως κάποια εμπειρία και επιτέλους η ελληνική πλευρά λειτουργήσει ο' αυτό το διεθνές επίπεδο.

Κάτοχοι μιας τέτοιας κληρονομιάς και παράδοσης, δεν μπορούμε να την στερήσουμε από τη διεθνή κοινότητα. Η ιστορική δικαιολογημένη ξενοφοβία μας δεν πρέπει να μας οδηγήσει σε τέτοια απομόνωση. Αν θέλουμε να είμαστε μέλη της Διεθνούς Κοινότητας, δεν μπορούμε να την απορρίψουμε ούτε να την ακολουθήσουμε τυφλά,

αλλά να συμμετέχουμε κι εμείς στη διαμόρφωσή της. Η προστασία των αρχαίων απαιτεί τα μεγαλύτερα δυνατά μέτρα ασφαλείας, καλύτερους όρους αλλά και καλύτερη προβολή. Να τα καταστήσουμε ευρύτερα γνωστά, δημοφιλή, και μάλιστα με τη σφραγίδα της δικής μας οπτικής γνώσης, άποψης, γνώσης, έκθεσης. Και είναι αυτός ένας τομέας όπου επιτέλους διαθέτουμε και την πρώτη ύλη και κάποιο αξιόλογο ανθρώπινο δυναμικό και κάποιες δομές. Στοιχεία που θα μας βοηθούσαν όχι μόνο να συμμετέχουμε αλλά και να παίξουμε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της διεθνούς πολιτισμικής συνείδησης.

Από την ίδρυσή τους τα Μουσεία στην Ελλάδα έχουν επιμοιστεί το βαρύ φορτίο της διαφύλαξης της εθνικής μας κληρονομιάς. Από τις αρχές ακόμα το 19ου αιώνα υπήρχε επίγνωση της αξίας αυτών των αρχαίων για την υποστήριξη της εθνικής ανεξαρτησίας.

Η λατρεία του αρχαίου ελληνικού πνεύματος που άρχισε τον 18ο αιώνα στην Ευρώπη να να κορυφωθεί στον 19ο, συντέλεσε στην καλλιέργεια της αρχαιολογίας στην Ελλάδα. Η γνώση του αρχαίου ελληνικού πνεύματος διαδόθηκε στην Ελλάδα διαμέσου της Ευρώπης. Όπως τότε δεν είχαμε το δικαίωμα να αρνηθούμε στη διεθνή επιστήμη τη γνώση του αρχαίου ελληνικού πνεύματος, και έτσι δημιουργήθηκαν οι Ξένες Αρχαιολογικές Σχολές, όπως οι προτάσεις για το Μουσείο της Ακρόπολης δεν μπορούσαν να περιοριστούν σε εθνικό επίπεδο, έτσι και με τις εκθέσεις δεν έχουμε το δικαίωμα να αρθώσουμε στο διεθνές κοινό τα αντικείμενα αυτού του πολιτισμού.

Όλα αυτά αφορούν ένα τμήμα του πολιτισμού μας με το οποίο ήδη ο δυτικός κόσμος ταυτίζεται. Δεν συμβαίνει το ίδιο και με το Βυζάντιο. Ακόμα και οι Έλληνες, ο' ένα ευρύτερο πεδίο, θεωρούν την εποχή αυτή μια γέφυρα που δεσθαίνει τη σύνδεση μας με την Αρχαία Ελλάδα και όχι έναν πολιτισμό που διαδραματίζει σοβαρό ρόλο στη διαμόρφωση της Ευρώπης, των Βαλκανίων, της Μέσης Ανατολής. Είμαστε ίσως το μόνο σύγχρονο έθνος που θα μπορούσαμε να επιμυστούμε το βάρος της προβολής του και ακόμα δεν την έχουμε πραγματοποιήσει με τρόπο ανάδειξη της βυζαντινής αυτοκρατορίας.

Σε μια εποχή που τα περιφερειακά

πολιτιστικά προγράμματα προωθούνται άμεσα στην Ευρώπη, που η διεθνής ανταλλαγή εκθέσεων από το ένα Μουσείο στο άλλο είναι μια πραγματικότητα, πρέπει να βιαστούμε να κατανοήσουμε τον νέο ρόλο των Μουσείων και της Πολιτισμικής Κληρονομιάς σε διεθνή κλίμακα και να ορίσουμε την δική μας συμμετοχή.

Η Διεθνής Ημέρα Μουσείων 1991 γιορτάστηκε από το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο από τις 20-23/5/91 με κύκλο ομιλιών, εκπαιδευτικό πρόγραμμα και δεξίωση στο αίθριο του Μουσείου. Οι ομιλίες ήταν οι εξής:

Δρ. Ολγα Τζαχού-Αλεξανδρή, Διευθύντρια του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο: Το Χρονικό του πρώτου Μουσείου της Ελλάδας.

Κατερίνα Ρωμιοπούλου, Έφορος της Συλλογής Γλυπτών, Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο στην περίοδο 1940-1950.

Δρ. Καίτη Δημακοπούλου, Έφορος της Προϊστορικής Συλλογής, Το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και η σημασία του σε σχέση με τα περιφερειακά αρχαιολογικά Μουσεία.

Ελένη Μάγκου, Χημικός, Το Χημικό Εργαστήριο του Μουσείου: οι ερευνητικές του δραστηριότητες.

Θεοδώρα Κουζούνι, συντηρήτρια, Οι δραστηριότητες των Εργαστηρίων Συντήρησης του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου.

Το Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα περιελάμβανε «Στοιχεία από την καθημερινή ζωή στην αρχαία Αθήνα μέσα από τα αγγεία του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου»: Πρόγραμμα για παιδιά ηλικίας 9-12 ετών με θέμα τα αγγεία, την ενδυμασία και τα μουσικά όργανα.

«Μια μέρα στο Βυζαντινό Μουσείο»

Το ΥΠΠΟ και το Βυζαντινό Μουσείο διοργάνωσαν το Σάββατο 18 Μαΐου, τις ώρες 10.00-14.00, το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Μια μέρα στο Βυζαντινό Μουσείο». Το Βυζαντινό Μουσείο έχει καθιερώσει εδώ και δύο χρόνια αυτές τις ανοιχτές ημέρες, φέτος η πραγματοποίηση του προγράμματος συνέπεσε και με τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας Μουσείων.

Η είσοδος στο Μουσείο ήταν ελεύθερη και το προσωπικό, αρχαιολόγοι, συ-

νηγητές, διοικητικοί, φύλακες, εθελοντές, σας περίμεναν για να σας δείξουν τις δραστηριότητές τους και να σας μιλήσουν στον βυζαντινό πολιτισμό. Υπήρχαν 20 δραστηριότητες περίπου που λειτουργούσαν συγχρόνως και στις οποίες μπορούσατε να συμμετάσχετε ή να παρακολουθήσετε με τη σειρά που εσείς θα διαλέγατε.

Μπορούσατε να δείτε πώς κατασκευάζεται ένα ψηφιδωτό, μια εικόνα, ένα βυζαντινό αγγείο, πώς ήταν τα βυζαντινά νομίσματα, πώς συντηρείται μια εικόνα. Να γράφατε ένα βυζαντινό μονόγραμμα με τα αρχικά του ονόματός σας, να δείτε πώς δουλεύεται το μάρμαρο, να δοκιμάσετε τις καλλιτεχνικές σας τάσεις στη γλυπτική πάνω σε σαπούνη. Να παρακολουθήσετε ένα δεκάλεπτο οπτικοακουστικό πρόγραμμα για τη βυζαντινή κοινωνία, να περάσετε μια μέρα με τον Μαρκανό, Βυζαντινό αγιογράφο του 15ου αιώνα. Το πρόγραμμα απευθυνόταν σε μικρά και μεγάλα παιδιά.

Το Αρχαίο Λατομείο περιοχής Κλεωνών

Ολοκληρώθηκε πρόσφατα ο ανασκαφικός καθαρισμός ενδεικτικού επισκέψιμου τομέως των αρχαίων λατομείων περιοχής Κλεωνών, παρά τη νέα εθνική οδό Κορίνθου-Τριπόλεως-Καλαμάτας (διά της σήραγγας Αρτεμειού).

Ανεσκάφησαν συνολικά 3085 τ.μ. λατομικές επιφανείες του λόφου και ήταν στην επιφάνεια μοναδικά και αρίστη διατηρημένα δείγματα της αρχαίας τεχνικής εκλατομείωσης τεκτονικού υλικού.

Η τυπολογία των λατομικών γνήων (ίχνη εργαλείων, αύλακες εξορύξεως, μέθοδοι αποκολλήσεως των όγκων), τα κεραμικά ευρήματα (όστρακα) και 12 νομίσματα Σικυώνος, που έχουν αποκαλυφθεί κατά τις ανασκαφές, τοποθετούν τη χρήση του λατομείου, τουλάχιστον ως προς τον ερευνημένο τομέα, στους 5ο έως και 3ο π.Χ. αιώνες.

Το είδος του πετρώματος είναι ιζηματογενής ασβεστόλιθος με μικρό ποσοστό μαργακίων προσμίξεων.

Το σύστημα λατομικής είναι επιφανειακό-κλιμακωτό.

Από κατάπτωση του συνόλου της επιφανείας του λόφου έχει καταστεί βέβαιη ότι η λατομική δραστηριότητα κατά την αρχαιότητα είχε επεκταθεί

σε όλη την έκταση του βραχέως υψώματος άρα πρόκειται για λατομεία διαρκούς και όχι παροδικής λειτουργίας. Χαρακτηριστικά είναι και τα ευρήματα αρχιτεκτονικά μέλη, τα οποία προφανώς είχαν κριθεί ποιότητας ακατάλληλα και έχουν εγκαταλειφθεί κατά χώραν.

Η θέση, που είναι σήμερα γνωστή με την επωνυμία «Πάτημα» περιοχής Αγ. Βασιλείου Κορινθίας, ευρίσκεται —για τον κατεβυθισμένο από Κορίνθου προς Τρίπολη— σε απόσταση 1500 μ. περίπου από τον οδικό κόμβο Αγ. Βασιλείου. Το ερευνημένο τμήμα κατά το ΒΔ κράπεδο της Εθνικής οδού αποτελεί ήδη έναν αξιόλογο αρχαιολογικό χώρο που εντυπωσιάζει τους διερχόμενους.

Η ανασκαφική έρευνα πραγματοποιήθηκε από την Δ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και η δαπάνη εβόρυνε τον προϋπολογισμό του εκτελούμενου από το ΥΠΕΧΩΔΕ οδικού έργου.

Μέχρι στιγμής έχουν διατεθεί για το σκοπό αυτό 30.000.000 δρχ. περίπου. Η προγραμματισμένη από το ΥΠΠΟ, βάσει των σχετικών αποφάσεων του ΚΑΣ, μελέτη αξιοποιήσεως και προβολής του τμήματος αυτού των λατομείων, ως διατηρητέου και επισκέψιμου, με πρόβλεψη εξόδου-εισοδού από και προς την Εθνική οδό, χώρου σταθμεύσεως (parking) και λοιπών αναγκών εξυμνητήσεων τουριστικού χαρακτήρα, που θα κατασκευασθούν δαπάνης του ΥΠΕΧΩΔΕ παράλληλα με το εν ελεγχθέν έργο οδοποιίας, θα επιτρέψουν στους διερχόμενους που θα το επιβιώσουν, να διακόπτουν το ταξίδι τους και να θαυμάζουν από κοντά το μοναδικό αυτό δείγμα αρχαίας ελληνικής τεχνολογίας.

Η προϊσταμένη της Εφορείας Φανή Παχυγιάννη-Καλούδη

Ανακτορικό οικοδόμημα στο Μοναστηράκι Ρεθύμνου

Τεράστιο ανακτορικό οικοδόμημα, μεσομινωικής εποχής, ήρθε στο φως κατά τη διάρκεια ανασκαφών που διενεργούνται στην περιοχή της κοινότητας Μοναστηρακίου Αμαρίου του νομού Ρεθύμνου. Στο οικοδόμημα, που περιλαμβάνει κεντρική και δυτική αυλή, βρέθηκαν, μεταξύ άλλων, τμήματα τοιχογραφιών, στα οποία διασώζονται έντονα χρώματα.

Κέντρο Έρευνας Αρχαίου Δράματος

Η Ασπασία Παπαθανασίου μαζί με πολλούς ειδικούς σε διάφορους τομείς δημιουργούν το «Κέντρο Έρευνας και Πρακτικών Εφαρμογών του Αρχαίου Ελληνικού Δράματος».

Το Κέντρο θα περιλαμβάνει τρία τμήματα. Στο πρώτο η φοίτηση θα είναι τριετής (δικαίωμα συμμετοχής νέοι ηλικίας ως 25 χρόνων). Στόχος του τμήματος είναι να προσφέρει στους νέους σπουδασιές εφόδια που θα τους κάνουν να σχηματίσουν ένα πλήρη «Χορό» για παραστάσεις αρχαίου δράματος. Στο δεύτερο (η φοίτηση είναι οκτάμηνη, απευθύνεται σε ηθοποιούς ηλικίας μέχρι 35 χρόνων) θα εκπαιδευτούν οι νέοι ηθοποιοί στις τεχνικές που είναι απαραίτητες για την επεξεργασία ρόλων του αρχαίου δράματος. Το τρίτο τμήμα απευθύνεται σε νέους (ως 25 χρόνων) που ενδιαφέρονται για την κατασκευή και τη χρήση της θεατρικής μάσκας.

Στους άμεσους στόχους του Κέντρου είναι η σύνδεση του με το Ιταλικό Ινστιτούτο Σικελίας, το οποίο ασχολείται με τη μελέτη του αρχαίου δράματος εδώ και 70 χρόνια. Πληροφορίες στο τηλ.: 7796311, ώρες 9.00 - 15.00.

Ελλάδα-Μεγ. Βρετανία

Σειρά διαλέξεων που δέχονται τους δεσμούς μεταξύ της Μ. Βρετανίας και της Ελλάδας πραγματοποιήθηκαν, διοργανωμένες από τη βρετανική προεστία και «Το Βήμα». Για τους φίλους της αρχαιολογίας, ιδιαίτερα ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι ομιλίες των Richard Stoneman: «Βρετανία περιηγητής στην Ελλάδα» (οι ταξιδιώτες ως εκπρόσωποι της εποχής τους), και Sir John Boardman: «Η επιρροή της Ελληνικής τέχνης και αρχιτεκτονικής στη Βρετανία» (διαχρονικά η επίδραση, έμμεση ή άμεση, της ελληνικής τέχνης, μέσω της ρωμαϊκής τέχνης ή γνήσιων ελληνικών έργων που φτάνει ως τις μέρες μας).

Επαναπατριsmός

Πρόσφατα επιστροφή στις Ελληνικές Αρχές τμήμα ψηφιδωτού —που έφερε απεικόνιση κεφαλής μέδουσας— του 3ου αι. μ.Χ., το οποίο είχε κλαπεί από

το Μουσείο Σπάρτης. Το έργο είχε ο Τorkom Dermirjian, έμπορος έργων τέχνης στη Ν. Υόρκη, ο οποίος το είχε αγοράσει από τον οίκο Sotheby του Λονδίνου. Ο Τ.Δ. μόλις έμαθε πως το έργο που είχε ήταν προϊόν κλοπής το επέστρεψε στις ελληνικές αρχές. Είναι αλήθεια ανησυχητικό να βλέπεις κανείς πως οικoi όπως το Sotheby εμπροσώνονται προϊόντα κλοπών και αρχαιοκαπηλίας. Όμως η στάση του Τ.Δ. δείχνει πως υπάρχουν άνθρωποι σωστοί και με ευσυνείδηση.

Χορός και Αρχαία Ελλάδα

Το Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Οργάνωσης Λαϊκής Τέχνης (UNESCO-B), σε συνεργασία με το Θέατρο «Δόρα Σπράτος», διοργανώνει το 5ο ετήσιο διεθνές συνέδριο για την έρευνα του χορού στην Αθήνα, 4-8 Σεπτεμβρίου 1991. Θα εξεταστούν τα παρακάτω θέματα:

- Μορφές του χορού στην Αρχαία Ελλάδα καθώς και σχέσεις του με τη μουσική, το θέατρο, την κοινωνία κ.ά.
- Συγκρίσεις του χορού στην Αρχαία Ελλάδα με το χορό σε άλλες ιστορικές περιόδους, ως τη σημερινή, στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες.
- Μέθοδοι διδασκαλίας, χορογραφίες, παραστάσεις και έργα εμπνευσμένα ή σχετιζόμενα με το χορό στην Αρχαία Ελλάδα. Πληροφορίες στα τηλ.: 3246188 και 9737403, Λίνα Ζάρκου.

Ιστιοσανίδα

Στο πλαίσιο της ετήσιας συνεδρίασης της Ελβετικής Αρχαιολογικής Σχολής στην Ελλάδα ο καθ. C. Bérard έκανε διάλεξη με θέμα: «Μικρή αφροδιαϊκή μυθολογία της ιστιοσανίδας». Αναφέρθηκε πως οι μυθολογικές ρίζες της αεροπορίας σχετίζονται με το Δαίδαλο, υποστηρίζει πως η ιστιοσανίδα (surf) ξεκινά από την Αφροδίτη. Η αρχαιολογία αποδεικνύει με τη μεγαλύτερη ευκρίνεια ότι τα βασικά τεχνικά στοιχεία της διακυβέρνησης της ιστιοσανίδας τελειοποιήθηκαν από τη Θεά που γεννήθηκε από τη θάλασσα. Ακολουθώντας τα μαθήματα βιονικής που τόσο αρέσουν στους μηχανικούς οικολόγους, η Αφροδίτη, εκ κοπής neta, εφευρίσκει πρώτα το ιστιοφόρο κοχύλι. Η αναδρομή στα κείμενα, κυρίως στον Αριστοτέλη και

τον Καλλίμαχο, μας εξηγεί από πολύ ζωολογικό πρότυπο εμπνεύστηκε η Αφροδίτη.

Χαρμόγλειος Ειδική Λευκαδική Βιβλιοθήκη, ή ένα έργο ζωής που παραμένει άγνωστο

Πριν από δεκαεπτά χρόνια, ο Τέλης Χαρμόγλειος ξεκίνησε τη συγκρότηση της «Χαρμόγλειος Ειδικής Βιβλιοθήκης» (Χ.Ε.Λ.Β.). Όλα αυτά τα χρόνια αδιάκοπα εντοπίζει κάθε έντυπο, άμεσα ή έμμεσα σχετιζόμενο με τη Λευκάδα. Αν μπορεί, το αγοράζει, ελληνικά ή φωτοτυπεί. Ψάχνει τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, σε ειδικευμένα βιβλιοπωλεία, σε παλιόβιβλικά, σε συλλογές, σε γιουσουρούμ...

Η αγορά όμως παλιών βιβλίων, ακόμα και η φωτοτύπησή τους, προποθέτει δυσβάσταχτα έξοδα. Έτσι, προκειμένου να μπορέσει να συνεχίσει το έργο του, ο Τ.Χ. ζητά τη συμπαράσταση ιδιωτών και γιουσουρούμ φορέων, γεγονός που τον κάνει να αποφασίζει να προσφέρει την υιοθέτηση και συνέχιση του έργου του, χωρίς απολύτως κανένα αντάλλαγμα, σε δύο Λευκαδικούς φορείς της Αθήνας: Πρώτα στην εταιρεία Λευκαδικών Μελετών στην εταιρεία Σύλλογο Λευκαδίων Αττικής, με την προϋπόθεση βέβαια ότι ο Τ.Χ. θα εξακολουθούσε εθελοντικά—αλλά με την οικονομική του συμπαράσταση—τη συλλεκτική του δραστηριότητα. Δυστυχώς και οι δύο φορείς, αναλογιζόμενοι τα οργανωτικά προβλήματα που θα τους δημιουργούσε μια τέτοια ευθύνη, αποποιήθηκαν την προσφορά.

Παρ' όλα αυτά όμως ο Τέλης Χαρμόγλειος δεν έχασε το κουράγιο του. Το ενδιαφέρον από την ηθική συμπαράσταση φίλων και συμπatriωτών, όπως οι Γ. Ζώρας και Γ. Γρηγόρης, οδηγεί το έργο μόνος του, έως το 1984, όπου προσφέρει τη βιβλιοθήκη του στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου Λευκάδας, το οποίο σε ειδική Συνεδρία αποδέχεται τη δωρεά ομοψόφως. Με την αποδοχή του αυτή το Πνευματικό Κέντρο αναλαμβάνει και τις υποχρεώσεις ανέγερσης στέγης για τη σωστή στέγαση της βιβλιοθήκης, την κατασκευή και εσωτερική διαρρύθμιση του κτηρίου με ράφια κ.ά. καθώς και το διορισμό βιβλιοθηκονόμου. Τέλος, τον Μάιο του 1990, 17.500 τόμοι μεταφέρονται από την Αθήνα στη

αρχαιολογικά

Λευκάδα και παίρνουν τη θέση τους στα ράφια της βιβλιοθήκης. Την τοποθέτηση των εντύπων στη σωστή τους θέση επιμελήθηκε ο ίδιος ο Τ.Χ. βοηθούμενος από τη Μαρία Θωμά Σολδάτου και τον βιβλιοθηκονόμο Άγιο Ηλία. Ώς το τέλος Σεπτεμβρίου τα έντυπα βρίσκονταν στη θέση τους.

Κατά το διάστημα της οργάνωσης της βιβλιοθήκης, πλήθος Λευκαδίων και ξένων την επισκέφθηκαν, γεγονός που δείχνει το πόσο σημαντική είναι για τον τόπο.

Η βιβλιοθήκη αυτή περιλαμβάνει συλλογή από 80 γραβούρες, οι οποίες έχουν φιλοτεχνηθεί από το 1600 έως το 1880, 55 χάρτες της Λευκάδας από το 1420 έως το 1880, 11 ελαιογραφίες Λευκαδίων ζωγράφων, 19 πίνακες (όχι ελαιογραφίες) Λευκαδίων ζωγράφων, 22 αντικείμενα (όχι έντυπα), όσες νομίσματα, μετάλλια, κασέτες κλπ. 800 ταχυδρομικά δελτάρια (καρτ-ποστά) της Λευκάδας από το 1890 ως σήμερα, 290 φωτογραφίες εγχρωμες και ασπρόμαυρες με τοπία της Λευκάδας, 8 γραβούρες με πορτρέτα Λευκαδίων πνευματικών ανθρώπων, 187 φωτογραφίες Λευκαδίων συγγραφέων, 113 αφίσες της Λευκάδας, 51 μεγάλων διαστάσεων φωτογραφίες, χάρτες υψοοβιομετρικούς κ.ά., 187 σκίτσα και φωτογραφίες των Δελφικών εορτών, της Εύας και του Άγγελου Σικελιανού, 6580 τόμους Λευκαδίων συγγραφέων καθώς και μη Λευκαδίων, αναφερομένους όμως στη Λευκάδα, 119 τίτλους (2371 φύλλα) Λευκαδίων εφημερίδων, 2849 φύλλα μη Λευκαδίων εφημερίδων που όμως αφορούν τη Λευκάδα, 462 α) ελληνικών και β) ξενόγλωσσων περιοδικών που συνολικά αριθμούν 3065 τεύχη, με Λευκαδίτιο ενδιαφέρον. 125 ημερολόγια Λευκάδας, 12 συνολικά εκδοτών, 14 φωτογραφίες της οικογένειας του ποιητή Αριστοτέλη Βαλαωρίτη, 20 ντοκουμέντα «Εκδηλώσεις τιμής για τη Λευκάδα» του σωματίου Πειραιά ΖΗΝΩΝ, του έτους 1977, στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, 136 φωτο-τελικά κομμάτια Λευκάδας, 18 εγχρωμες εικόνες αρχαιολευκαδικών νομισμάτων, 52 φωτογραφικά και λοιπά ντοκουμέντα του εθνικού συγγραφέα της Ιαπωνίας, Λευκαδίω Χερν ή Γιόκουμο Κοζιμούμι, 73 φωτογραφικά και ειδησιογραφικά ντοκουμέντα αθλητισμού Λευκάδας, 277 εκδόσεις διαφόρων (18 κατηγοριών). Επίσης στη βιβλιοθήκη δωρήθηκαν (από ιδρύματα, τράπεζες κλπ.) 339 βιβλία Λευκαδίτι-

κου περιεχομένου. Άλλη σημαντική δωρεά υπήρξε η βιβλιοθήκη που κληροδότησε στη ΧΕΛΒι ο —εκ Κονταραϊνας— γεωπόνος Νικ. Σκληρός, με 1727 βιβλία Λευκαδικού και μη ενδιαφέροντος.

Βέβαια υπήρξαν και άλλες δωρεές βιβλίων, χρημάτων για την αγορά βιβλίων και άλλων αντικειμένων, και η βιβλιοθήκη αυτή, έργο ενός και μόνου ανθρώπου με αγάπη προς την ιδιαίτερη του πατρίδα και πλατύτερα προς την Ελλάδα, δέχεται τη συνδρομή όσων έχουν να της προσφέρουν.

Γιατί μια βιβλιοθήκη είναι κάτι το ζωντανό, μεγαλώνει, μορφώνει και τονώνει το ενδιαφέρον για τη μύηση και την αγάπη για τον τόπο. Την αξία της βιβλιοθήκης αυτής αναγνώρισε δημόσια η Ακαδημία Αθηνών με την απονομή βραβείου στον Τ.Χ. καθώς και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Δελφών που, για τα 30 χρόνια από το θάνατο του Άγγελου Σικελιανού, οργάνωσε ομιλία με θέμα: «Η δημιουργία της Ειδικής Λευκαδικής Βιβλιοθήκης, ως αποτέλεσμα της αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου».

Τελειώνοντας θα θέλαμε να εκφράσουμε τη λύπη μας προς τον Πνευματικό Σύλλογο του Δήμου Λευκάδας, γιατί, παρόλο που η βιβλιοθήκη βρίσκεται εγκαταστημένη, παραμένει κλειστή, στερνώντας τους αναγνώστες, μελετητές και ενδιαφερόμενους από μια πολύτιμη πηγή πληροφοριών και γνώσης.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ευρωπαϊκό εργαστήριο «Τεχνολογία και ανάλυση αρχαίων γλυπτών λίθων»

(Ravello, 9-12 Δεκεμβρίου 1990)

Το «Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Κέντρο για την Πολιτισμική Κληρονομιά» στο Ravello, κοντά στη Νεάπολη της Ιταλίας, έχει να παρουσιάσει τα τελευταία χρόνια ένα πλουσιότερο πρόγραμμα συνεδρίων, σεμιναρίων, συζητήσεων κλπ., σε τομείς όπως, τα κινητά πολιτιστικά αγαθά, ανάλυση, δημοσιεύσεις και πληροφορία, διεπιστημονικές ιστορικές

σπουδές, παλαιοοικολογία, πολιτιστικό τουρισμό, συντήρηση κλπ. Οι εκδηλώσεις διαδέχονται η μία την άλλη σε τέτοια πυκνότητα, που υποθέτω ότι δεν μπορεί να γίνει κάποια σύγκριση με το δικό μας Ευρωπαϊκό Κέντρο Δελφών, που διασυνδέεται επίσης με το Συμβούλιο της Ευρώπης.

Στο πλαίσιο του προγράμματος FORE EAST (Formation Etudes Avancées Sciences et Technologies) του Συμβουλίου της Ευρώπης διοργανώθηκε για δεύτερη φορά στο Κέντρο, υπό την ευθύνη των καθ. T. Haskens και J. Boazdram, το ευρωπαϊκό εργαστήριο «Τεχνολογία και ανάλυση των αρχαίων γλυπτών λίθων» (9-12 Δεκ. 1990). Το εργαστήριο αυτό είναι ως τώρα το μοναδικό συνέδριο όπου ειδικά στη οργανωτική αρχαιολογία, γεωμολογία, καλλιτέχνες, γλύπτες κλπ. μπορούν να συνέλθουν στον ίδιο χώρο και να συζητήσουν τόσο τα αρχαιολογικά, πετρολογικά κλπ. προβλήματα των αρχαίων γλυπτών λίθων και —σε θέματα εικονογραφίας— κάθε είδους σφραγίδων, όσο και τα σχετικά τεχνικά προβλήματα των αντιστοιχών λίθων και της χαράξεώς τους.

Το εργαστήριο του 1990 χωρίζεται σε πέντε χρονολογικές ενότητες (Εποχή του Χαλκού, Μέση Ανατολή-Φοινική-Αρχαία Ελλάδα, Ελληνιστική περίοδος, Ρωμαϊκή περίοδος, Υστερορωμαϊκή περίοδος και Μέσο Χρόνο), στην ενότητα των τεχνικών προβλημάτων και στην ενότητα «Συλλογές». Στην Εποχή του Χαλκού ο I. Pini (Αιγαίως μεταλλικές σφραγίδες πρωτο- και μεσοχρηστικής περιόδου) ερχόμενος μέσα στον τεράστιο όγκο των κρητομικηναϊκών σφραγίδων από λίθο και κάποιες άλλες από άλλα υλικά, κυρίως μέταλλο, με τις τέχνες των οποίων ασχολήθηκε. Η Άγγ. Ταμβάκη (κάποιες όψεις των σφραγισμένων λίθων της Χαλκοκρατίας) συνέκρινε το θεματολόγιο των σφραγίδων με εκείνο άλλων εκφάνσεων της τέχνης της εποχής.

Στην ενότητα «Μέση Ανατολή-Φοινική-Αρχαία Ελλάδα» ο Eric Gubel (Η φοινικική γλυπτική: εικονογραφική, τυπολογική και στιλιστική γραμματική) κατέδειξε τις προόδους που έχουν γίνει στην εξαντλητική τυπολογική κατάταξη του υλικού, το έργο των μαστροτών του είδους σε σχέση με τη λοιπή παραγωγή αλλά και το κατά πόσον η γλυπτική μπορεί να βοηθήσει στην μελέτη της εξέλιξης της φοινικικής τέχνης. Η Dominique Colan (Το πρόβλημα της χρονολόγησης Νεοασυριακών και Νεοβαβυλωνιακών σφραγιστικών υλικών) ασχολήθηκε με τα προβλήματα διαφορών στο στυλ

αρχαιολογικά

Κάλλιον (ΜΔ 14306). Επιδорatic, επιγραφη ΑΙΤΩΙΩΝΩΝ [ΣΥ]ΝΕΔΡΩΝ. Η δημόσια σφραγίδα του συνεδρίου, δηλ. της Βουλής της Αιτωλικής Συμπολιτείας.

Κάλλιον (ΜΔ 14268). Κεφαλή Απόλλωνος Νασιότα, επιγραφη ΧΑΛΕΙΩΝ[Ν]. Η δημόσια σφραγίδα του Χαλείου (σημερινό Γαλαξειδί).

Κάλλιον (Μουσειο Δελφών 14264). Άρτεμις Λαφρία, επιγραφη ΚΑΛΥΔΑ[ΝΙΩΝ]. Η δημόσια σφραγίδα της Καλυδόνος.

Κάλλιον (ΜΔ 14284). Ημίτομο ίππου, επιγραφη ΦΙΛΑΙΕΙΑ. Η σφραγίδα του επιμελητή του ιερού και της πόλεως των Δελφών (202/1 ή 201/0 π.Χ.). Φιλάεα Μίκκου Ναυπακτίου.

Κάλλιον (ΜΔ 14259). Αιτωλικός ήρωας, επιγραφη ΠΑΛΕΩΝ[Ν]. Η δημόσια σφραγίδα της Πάλης Κεφαλληνίας.

και στα θέματα, καθώς και διαφορών στο υλικό, που δεν είναι σαφές αν είναι τεχνικές ή χρονολογικές, ούτε αν κάποια στυλ αποτελούν επιδιωξεις ή αναβιώσεις όπως προηγήθηκαν. Η Evelyn Klengel-Brandt (Επαναχάραξη και επαναχρησιμοποίηση των αρχαίων σφραγιδοκυκλινδρών στην Εγγύς Ανατολή) εξέτασε τους διάφορους λόγους που οδηγούσαν στην επαναχάραξη, την αλλαγή των επιγραφών ή το σβήσιμο ή τον εμπλουτισμό του σχεδίου των σφραγιδοκυκλινδρών, οι οποίοι σε μετγενέστερους χρόνους χρησιμοποιήθηκαν ως φυλακτά ή αποθησαυρίζονταν λόγω του υλικού τους. Ο Ρ. Borzaevil (Επιεπιγραφές δυτικοσημιτικών κύλινδρων και σφραγίδες: η αρχαία ορολογία) ανέλυσε τους όρους που χρησιμοποιούνται στα σωζόμενα κείμενα και τη σημασία του καθενός απ' αυτούς.

Δυστυχώς δεν έγινε η προγραμματισμένη ομιλία του J. Boardman (Έλληνες, Φοινίκες και σφραγιδοκύβητοι), που θα συνέδεε στην ενότητα αυτή την Εγγύς Ανατολή με την αρχαϊκή Ελλάδα. Στην ενότητα «Ελληνιστική περίοδος» η Μ. L. Vollenweider (Quelques aperçus sur la glyptique de l' époque d' Alexandre le Grand et des Diadoques) ασχολήθηκε με ορισμένα επιλεγμένα παραδείγματα, όπως μια κεφαλή Ηρακλέους σε κειμηλιόλιθο του Cabinet des Médailles, τον σάπφειρο με την κεφαλή Διός και τα αρχικά ΠΥ (Πυροτέλης) της Συλλογής Ιωνίδη, την κεφαλή Αλεξάνδρου σε δακτυλιόλιθο του Μουσείου Ashmolean κλπ. Προσπαθώντας να δείξει τις απαρχές μιας τεχνοτροπίας που διατρέχει κατόπιν την τέχνη των Διαδόχων. Ο Π. Πάντος (Οι δημόσιες αιτωλικές σφραγίδες κατά την ελληνιστική περίοδο), αφορμώμε-

νος από μια συστηματική κατάταξη των σφραγίδων αυτών, έθεσε κυρίως το μεθοδολογικό πρόβλημα, κατά πόσο σήμερα είναι δυνατή η θεμελίωση ως κλάδου μιας σφραγιδογνωσίας της αρχαιότητας, έστω και όχι με τις απαιτήσεις ή το μέγεθος της σιγλογραφίας των μέσων χρόνων. Η Milena Dimitrova-Topkova (Δακτυλιδία με γλυπτή σφενδόνη του 5ου-3ου αι. π.Χ. στη Θράκη) διέκρινε μια κατηγορία χρυσών δακτυλιδίων τον 5ο έως 3ο αι. π.Χ. στη Θράκη, κυρίως στον μέσο ρου του Έβρου (πλούσιοι τύμβοι του Ezerovo, Duvanli, Rozovetz, Brezono), με κύρια πηγή προελεύσεως τις ελληνικές αποικίες στα παράλια του Αιγαίου. Αντίθετος, τα χάλκινα και σιδερένια δακτυλιδία που γίνονται πολυάριθμα στην πρωτοελληνιστική περίοδο προέρχονται κυρίως από τις αποικίες του Ευρείου Πόντου. Στα πρώτα, κύριο θέμα είναι ο ιππέυς, ή ιππέας και γυναικα, στα δεύτερα το θεματολόγιο έχει παράλληλα στη γλυπτική της εποχής. Ο Jeffrey Spier (Τρεις υστεροελληνιστικοί δακτυλιουγλύφοι; Απολλοφάνης, Απελλής και Σώστρατος) εξέτασε τρεις χαρακτές του 1ου αι. π.Χ. Ο αμέσβωτος με την υπογραφή του Απολλοφάνη δείχνει ότι ίσως εργάστηκε στη βασική αυλή του Πόντου. Το νέο (J. P. Getty Museum) επιμνημόσυνο έργο του Απελλού, ένα πορτρέτο του Δημοσθένους, τον τοποθετεί στα χρόνια του Αυγούστου. Και τέλος δύο κειμηλιόλιθοι που τώρα βρίσκονται στις ΗΠΑ (J. P. Getty Museum, Συλλογή Content) πρέπει ν' αποδοθούν, εικο-

αρχαιολογικά

νογραφικώς και στιλιστικώς, στον χαρακτήρα Σώτρατο.

Στην ενότητα της «Ρωμαϊκής περιόδου» ο Τ. Mikotić (Sub specie aede. Τα γλυπτά πορτρέτα των αυτοκρατορικών της Ρώμης και η μνημειακή, επιγραφική και νομισματική αντιστοιχία τους) έδειξε τις παραστάσεις, προτύπων της ιουλο-κλαυδιανής περιόδου, αυτοκρατορικών και πριγκιπισσίων υπό τη μορφή θεοτήτων, όπως η Δήμητρα, Τύχη, Αφροδίτη, Κυβέλη, Ίσις, Νίκη και Ήρα. Η Ε. Zwiereim-Diehl (Συμβολές στην ερμηνεία των μυθικών δακτυλοιδίων), παρουσιάζοντας τους 96 αρχαίους μυθικούς δακτυλοιδίους του Kunsthistorisches Museum (Βιέννη), συνεισέφερε ότι δεν είναι τεκμήρια ταπεινής δεισιδαιμονίας αλλά μαρτυρούν την πίστη στη δύναμη της μαγείας και το σεβασμό προς ένα πολυμυρόν ηλιακό θεό. Ο Μ. Henig (Κεϊμηλιόιδιοι σε καθημερινή χρήση, Σημασία και σκοποί) ασχολήθηκε μ' εκείνους τους κεϊμηλιόιδιους, πέραν των «καρτικών» ή των ιστορικών πορτρέτων, που είχαν στην κατοχή τους οι συνήθεις πολίτες, και διέκρινε τέσσερις κατηγορίες (παραστάσεις θεοτήτων, επιγραφές, ακνήεις καθημερινής ζωής, ζώα κλπ., και φυλακτά). Σημειωτέον ότι οι επιγραφές είναι παντού, και στη λατινική ύλη, ελληνική. Η Σ. Ε. Middleton παρουσιάζει μερικούς δακτυλοιδίους από τη Δαλματία, των συλλογών J. Gardner και Α. Evans, που πρόκειται να δημοσιευθεί. Η Αl. Dimitrova-Milichva (Στυλιστικές ιδιαιτερότητες των κεϊμηλιόιδων με γυναικείο πορτρέτο στις βαλκανικές επαρχίες μέχρι του 3ου αι. μ.Χ.) εντόπισε την παραγωγή αυτών των κεϊμηλιόιδων σε εργαστήρια της Κάτω Μέρσιας και της Θράκης το δεύτερο τέταρτο του 3ου αι. μ.Χ. Αφετέρου οι επιδράσεις της ρωμαϊκής Ανατολής είναι εμφανείς. Η Ivana Poronic (Το εργαστήριο γλυπτικής του Βιμυακίου: τα αυτοκρατορικά πορτρέτα) εξέτασε τρία γλυπτά πορτρέτα των αυτοκρατορικών Βολκεριανού, Αυρηλιανού και Πρόβου και τις σχέσεις τους με νομισματικές κοπές (Siscia, Σερδική). Η M. Guiraud παρουσιάζει τους δακτυλοιδίους από το θησαυρό του Eauze, στη ΝΔ Γαλατία, που πρέπει να ετάθη περί το 260 π.Χ. Ο U. Pannuti εξέτασε σε πολύ φραίες διαφάνειες «γλυπτά πορτρέτα σε δακτυλοιδίους του Αρχαιολογικού Μουσείου Νεαπόλεως (τον πρώτο τόμο του καταλόγου έχει ήδη εκδώσει ο ίδιος), όπως του Επικούρου, της Antonia minor (τέλη του 1ου αι. π.Χ.), της Agrippina maior (20-25 μ.Χ.), του Αριοβορζάνη Α' ή Β', της Julia Maesa

κλπ. Η G. Platz-Horster (Κεϊμηλιόιδιοι από ασοεστήτη) έδειξε το θραύσμα ενός μεγάλου κεϊμηλιόιδου από ασοεστήτη στο Βερολίνο (A. Furtwängler, AA 1893) καθώς και άλλους κεϊμηλιόιδους από το ίδιο υλικό, ανάμεσα τους το «Gran Camée Carpegna» στο Λούβρο. Συγκρίσιμα σε φηνότερο υλικό είναι οι πλάκες της Αριάδνης στη Νεάπολη κ.α. μίμησις κεϊμηλιόιδων σε γυαλί. Και οι δύο κατηγορίες παρήχθησαν στην Ιταλία επί Τιβερίου και Καλιούλα.

Στην ενότητα «Υστερορωμαϊκή περίοδος και μέσοι χρόνοι» η Gemma Sena Chiesa (Admiranda Vetustas: κλασικιστική παραγωγή), επανεξεργασία, χρησιμότητα και επαναχρησιμοποίηση της γλυπτικής στην Ύστερη Αρχαιότητα) επεσήμανε ότι η γλυπτική της ύστερης αρχαιότητας, μετά τη μεγάλη κρίση του 6' μίλιου του 3ου αι. μ.Χ., συμμετέχει στο κλασικιστικό κίνημα και την εμπνευσή από το παρελθόν που χαρακτηρίζουν την καλλιτεχνική παραγωγή του 4ου - αρχών 5ου αι. μ.Χ. «Η γλυπτική αποβαίνει βαθμύδην παραγωγή αυλική, όχι πλέον λαϊκή, ένδειξη ανόδου μιας νέας αριστοκρατίας προσδεμένης στην αυτοκρατορική εξουσία, σ' έναν κόσμο ισχυρώς γραφειοκρατούμενο και σε κρίση, στον οποίο το βάρος των μεσοίων τάξεων έχει μειωθεί κατά πολύ». Η παραγωγή συνεχώς μειώνεται και ολοκληρώνει τον 4ο αι. οι palatini artifices εμπνέονται από το αυλικό στυλ της εποχής του Αυγούστου και των Αντωνίων. Συγχρόνως διάσημα έργα του παρελθόντος χρησιμοποιούνται για τους νέους principes, όπως ο κεϊμηλιόιδος του Tivoli με αυτοκρατορική οικογένεια και αετό, εποχής ιουλο-κλαυδιανής, που ξανδοουλεύεται για την οικογένεια του Κωνσταντίνου. Είναι προφανές ότι η γλυπτική τέχνη υπέστη πραγματική κατάρρευση μεταξύ 5ου και 6ου αι. μ.Χ. Στον ρωμαϊκό-θαρραβικό κόσμο του 6ου-7ου αι. οι ρωμαϊκοί λίθοι ξαναχρησιμοποιούνται χωρίς να ξανδοουλεύονται, ως σύμβολα πλέον της αρχαίας Ρώμης που προσδίδουν κύρος και βασιλική νομιμότητα, σχετικά τις εικονιζόμενες παραστάσεις, στους νέους Γότθους ή Λογγυβάρδους βασιλείς. Στην ενότητα των «τεχνικών προδημάτων» μίλησε η E. Strack για τον κύριο (Lapis Lazuli) και τις διάφορες απομιμήσεις του κατά το παρελθόν και το παρόν, η δε Birgit Arrhenius εξέθεσε τα πορίσματα επιστημονικής εξέτασής του θησαυρού της Ολθίας, τώρα στο Dumbarton Oaks, με την οποία απέδειξε ότι προέχεται από εργαστήριο βυ-

ζαντινό. Παρατηρήσεις για τεχνικά θέματα επί τη θέσει των ιχνών που άφησαν στους γλυπτούς λίθους τα εργαλεία των χαρακτών έκανε και η κ. Β. Arrhenius στον θησαυρό της Ολθίας, και η Α. Ωνάσογλου (L' aspect et l' utilisation du disque taillait les sceaux ptiens-myrciens), και η Marianne Massanak-Kleibrink (Roman wheel and engravings of the 1st and 2nd c. A. D.: the example of the find of Intagli at Snettisham, GB). Ο T. Gesztelyi παρουσιάζει έναν αριθμό γυάλινων υστερορωμαϊκών σφραγισμάτων από την Πανωνία, τα οποία εξετάσθηκαν επιστημονικώς για την προέλευσή τους με μη καταστrophικές μεθόδους, και υπέθεσε ότι δεν ανήκουν σε περιδέρια αλλά ήταν επίσημες σφραγίδες, ίσως στην Siscia. Με μεθόδους φυσικών επιστημών εξέτασε και η Margaret Sax περίπου 450 σφραγισκονιδίους της πρώτης χιλιετίας π.Χ. στο θραυτικό Μουσείο και κατέληξε ήδη σ' ένα αριθμό συμπερασμάτων ως προς τα υλικά τους, την ταύτησή τους και τις πιθανές πηγές προελεύσεως. Τέλος ο χαρακτήρας Maxim Pries, καθηγητής στην Ecole Nationale Supérieure des Beaux Arts (Paris), αφού μας μίλησε για την «παράδοξη» τεχνική της γλυπτικής ή την τέχνη του γλυφίνου πολυτιμίου λίθου», με πολύ διακριτικό τρόπο, μας πρόεβαλε και μια τακτική στην οποία έχει περιγραφεί η όλη διαδικασία της χαράξεως σφραγισκονιδίου και κεϊμηλιόιδου.

Στην ενότητα των «Συλλογών» ακούσαμε τρεις ανακοινώσεις. Η Marjorie Hutchinson (Εισαγωγή στη συλλογή Beck) περιέγραψε τη συλλογή, κυρίως ψέφων, που σχημάτισε ο Horace Beck, ο οποίος έγραψε και συστηματικές μελέτες για το θέμα. Η Regina Fellmann (Μία συλλογή δακτυλοιδίων στην Βαυλαία) εξιστόρησε για της δημιουργίας μιας συλλογής 600 περίπου δακτυλοιδίων, αρχαίων αλλά και νεότερων και γυάλινων αντιγράφων, στο Ιστορικό Μουσείο της Βαυλαίας. Κάποιοι προέχοντα από την Augusta Raucica (August). Η μορφή του θαλασίου «Δαβίδ» από το θησαυρό του καθεδρικού ναού της Βαυλαίας είναι αρχαίος κεϊμηλιόιδος με κεφαλή Μέδουσας. Τέλος η Gertrud Seidmann (Μερικοί αδημοσίητοι λίθοι στο Museo Civico της Ραβέλλο) μας έδειξε κάποιους από τους αρχαίους λίθους της Παδούβης (το ήμισυ της συλλογής) και επεκέντρωσε την προσοχή της σε μερικούς με περιεργά θέματα, οι οποίοι όμως είναι σαφώς νεότερων χρόνων. Το εργαστήριο του Ravello υπήρξε όμως χρήσιμο και για κάποιες συζητή-

σεις που έγιναν για θέματα ορολογίας των πολιτικών λίθων, ένα πεδίο όπου μέχρι σήμερα λίγη τάξη έχει μπει, καθώς και μία πρόταση ενιαίας ονομασίας των διαφόρων στυλ με χρήση λατινικών όρων. Οπωσδήποτε το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο για την Πολιτισμική Κληρονομία στο Ravello, με το δεύτερο ηΐη εργαστήριο για την «Ανάλυση και τεχνολογία των αρχαίων γλυπτών λίθων», καθιερώνεται ως το σημείο όπου οι ειδικοί της λιθογραφίας απ' όλο τον κόσμο θρῖκαν φιλόξενο χώρο συναντήσεως και ενημερωσεῖς τους στις τελευταῖες πρόδοους του κλάδου τους.

Π. Α. Πάντος

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Στο σπίτι της Κύπρου

Με 60 εκθέματα του Μουσείου του Ιδρύματος Περιδη άνοιξε έκθεση στο Σπίτι της Κύπρου (οδός Ηρακλείτου, Κολωνάκι). Η έκθεση αυτή έδωσε την ευκαιρία να συνειδητοποιήσουν, και πάλι, οι επισκέπτες της την ενότιτητα του Ελληνικού-Κυπριακού πολιτισμού. Τα αρχαιολογικά εκθέματα εικονογράφουν θαυμάσια τη σχέση αυτή.

Οι Έλληνες της Μαύρης Θάλασσας

Με θέμα τον Ελληνισμό της Μαύρης Θάλασσας οργανώθηκαν διάφορες εκδηλώσεις—έκθεση, διαλέξεις, συνέδριο—στο King's College του Λονδίνου. Οργανωμένες, οι εκδηλώσεις, από το αγγλικό Παν/μιο και την Πολιτιστική Εταιρεία της Αθήνας «Πανόραμα», ήταν «μια νέα ματιά» στην ελληνική ιστορία από τον Ηρόδοτο ως τη σύγχρονη εποχή.

Κυπριακά νομίσματα

Σημαντική έκθεση κυπριακών νομισμάτων άνοιξε στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης (Γουλιανός). Παρουσιάζονται πάνω από 200 νομίσματα, ορισμένα από τα οποία είναι μοναδικά. Με ωφεία παρουσιασμένα επεξηγηματικά-συνδυαστικά κείμενα και φωτογραφίες, αποτελεί άλλη μια θαυμάσια εκδήλωση για την Κύπρο. Τα εκθέματα, ως σημειωθεί, αποτελούν συλλογή

του Πολιτιστικού Ιδρύματος της Τράπεζας Κύπρου. Ο κατάλογος της έκθεσης—τα κείμενα του οποίου οφείλονται στην αρχαιολόγο Μαρία Ιακώβου—, εκτός από την περιγραφή των νομισμάτων, περιέχει και πολύ χρήσιμη και καταποτιστική εισαγωγή στη νομισματική (της Κύπρου).

Παρθενώνας και παιδιά

Σειρά εκδηλώσεων για παιδιά (ηλικίας από 9 ετών και πάνω) οργάνωσε η Α' Έφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων σε συνεργασία με την Επιτροπή Συντηρήσεως Μνημείων Ακρόπολεως. Το πρώτο θέμα ήταν «Μια μέρα με τη ζωφόρο του Παρθενώνα». Τα παιδιά δούλεψαν πάνω σε αντίγραφα, με μήτρες, με σχέδια, με αυθεντικά υλικά. Παρατήρησαν, μιμήθηκαν, συνειδητοποίησαν, έζησαν μια μοναδική εμπειρία και κατάλαβαν το νόημα της ζωφόρου. Το δεύτερο θέμα ήταν: «Μια μέρα στην Ακρόπολη», όπου τα παιδιά δούλεψαν με τον ίδιο τρόπο, κοιτάζοντας, παρατηρώντας, αγγίζοντας. Ένωσαν την ιερότητα του βράχου και κατάλαβαν το μεγαλείο του Παρθενώνα.

«Τα μεταξωτά της Προύσας»

«Τα μεταξωτά της Προύσας. Από το κουκούλι στο μετάξι και στα μεταξωτά υφάσματα» είναι ο τίτλος της έκθεσης που εγκαινιάστηκε στις 29, 4 στο Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης (Κυδαθηναίων 17, Πλάκα). Η έκθεση θα διαρκέσει ως τις 5 Φεβρουαρίου 1992, με ώρες λειτουργίας: 10 π.μ.—2 μ.μ., εκτός Δευτέρας (τηλ. 32.13.018, 32.29.031).

BIBLIA

«Το Έργον της Αρχαιολογικής Εταιρείας κατά το 1990» Επιμ. Βασιλείου Πετράκου

Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία, Αθήνα 1991

Ανανεωμένο, καλαίσθητο, πλούσιο στον απολογισμό δραστηριοτήτων και με «έντονο» πρόλογο του Επιμελητή, κυκλοφόρησε το Έργον του 1990:

(...) Οί αρχαιότητες ύπηρεσαν στήν

Έλλάδα, έξ άρχής, σημείον άντιλεγόμενον, και ή διατήρησή τους όφείλεται κατά μέγα μέρος και στό όμαδικό όρόνημα και στην εικόνα ποῦ παρουσιάζαν οι διαχειριστές τους (...) Πλησμονή νέων προσώπων και μεταβολή της έλληνικής αρχαιολογίας σε πεδιον διάφορης άσκησης ένός τυχαίου βιοποριστικού επαγγέλματος, την έκαμαν τόσο αδύναμη όστε να μήν μπορεί πλέον να βρει έναν όδρομο. Η ισχύς των άριθμών είναι άκατανίκητη και ή συνακόλουθη φθορά άναπόφευκτη. (...) Η θελπίωση των αρχαιολογικών πραγμάτων έξαρτάται άπολύτως από τους Έλληνες. Η 'Αρχαιολογική' Εταιρεία προσπαθεί με όλες της τίς δυνάμεις να άντιτρέψει την καταστρεπτική κατεύθυνση ποῦ όλοι όμολογούν ότι άκολουθείται. Μόνη της όμως θά είναι μια δαση ή όποια θά άποδεικνύει την ύπαρξη της έρμηου (...).

Στον τόμο αυτόν αναφέρονται οι εξής ανασκαφές: Ραμνούς, Γλας, Επίδαυρος, Μαντίνα, Καλλιθέα Πατρών, Μεσσήνη, Ηλίκ, Θέρμπος, Ακραφία, Φθιώτιδες Θέσβι, Φιλίππιας, Νεκρομαντείο Άχέροντος, Δωδώνη, Βερνίνα, Τορώνη, Ρεντίνα, Αθήνα, Πάρος, Θήρα, Μίνα Αμοργού, Ιθάκη, Ζάκρος. Επίσης αναφέρονται οι δημοσιεύσεις της Εταιρείας, σημαντικές και με ανανεωμένη μορφή.

«Πρακτικά του 13ου Διεθνούς Συνεδρίου Κλασικής Αρχαιολογίας»

Κυκλοφόρησαν τα Πρακτικά του 13ου Διεθνούς Συνεδρίου Κλασικής Αρχαιολογίας που πραγματοποιήθηκε το 1988 στο Βερολίνο.

Περιέχει τίς πιο κάτω κατηγορίες θεμάτων: Ο Ελληνισμός στην Ανατολή, ο Ελληνισμός στη Δύση, Ελληνιστική γλυπτική, Ελληνιστική μικρογραφία, Αρχιτεκτονική και πολεοδομία στους Ελληνιστικούς χρόνους, Ελληνιστικά κέντρα.

(DAI 1990, XVIII, 701 σελ., 243 σχέδ., 95 πίν., 388 ΑΜ φωτ., στοιχίζει 98 μάρκα). Στα πλαίσια του ίδιου Συνεδρίου έγινε και Σεμινάριο Κλασικής Αρχαιολογίας του Frei Universität Berlin και κυκλοφόρησαν τα Πρακτικά «Hermogenes u. die Hochhellenistische Architektur (1990), IX, 127 σελ., 115 σχέδ., τιμή 78 μάρκα).

«Τροία. Αναζητώντας τους χαμένους πολιτισμούς»

Piero Ventura και Gian Paolo Ceserani

Εκδ. Άμμος, Αθήνα 1990.

Πρώτο βιβλίο της σειράς για τους χαμένους πολιτισμούς, το έργο αυτό, γραμμένο για παιδιά (από 7 ετών και πάνω), διηγείται σαν παραμύθι τη ζωή και το έργο του Σλήμαν και ζωντανεύει την ίδια την πόλη της Τροίας με τους ήρωες που έζησαν και πολέμησαν την εποχή εκείνη. Από το βιβλίο αυτό το παιδί θα αντλήσει πλήθος πληροφοριών που αργότερα θα του χρησιμεύσουν στο σχολείο, δημιουργώντας «μαγιά» για τη γενική του παιδεία.

«Τα αγγεία και ο κόσμος τους» Ιωάννα Φωκά και Πάνος Βαλαδάνης

Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1990

Η νυνωμία με τον αρχαίο ελληνικό κόσμο μέσα από τα υλικά του κατάλοιπα, είτε πρόκειται για απλά καθημερινά σκεύη είτε για μοναδικά έργα τέχνης, αποτελεί το στόχο σειράς βιβλίων με το γενικό τίτλο «Ανακαλύπτω την Αρχαία Ελλάδα». Αυτό λοιπόν το βιβλίο είναι το πρώτο της σειράς και φέρνει τα παιδιά σε επαφή με τον κόσμο των αγγείων. Τα μαθαίνει να τα «ρωτάν» και να καταλαβαίνουν τη γλώσσα τους. Το κείμενο είναι γλαφυρό, χαιρικοί να το διαβάσεις. Το υλικό θαυμάσια επιλεγμένο. Η εικονογράφηση μόνο —αν και οφείλεται στην Σ. Ζαρωπούκα, που μας έχει δείξει ετούτους φορές το τόσο όμορφο και εύστοχο εικονογραφικά παιδικά κείμενα— ετούτη τη φορά αστοχεί. Η αντιπαράθεση φωτογραφιών αγγείων, με το ίδιο σχέδιο και τα λίγα χρώματα (κόκκινο η πηλό, μαύρο, άσπρο) της κάνει να δείχνουν φτωχές μπροστά στα πολύχρωμα, πλουμιστά σχέδια της Σ. Ζ. Φυσικό είναι το παιδί να προτιμήσει τη ζωγραφιά με το κόκκινο, το πράσινο το φωτεινό κίτρινο και να βρει το αγγείο αυστηρό, φτωχό και μη εκλαστικό. Στο σημείο αυτό οι μεγάλοι (γονείς ή άλλοι) πρέπει «να δείξουν» στο παιδί τη χάρη της λιτότητας, εξηγώντας του την αξία που έχει, το να δίνεις τέτοιες εικόνες με τόσο λίγα μέσα.

«Η καθημερινή ζωή την εποχή του Μ. Αλεξάνδρου»

Πωλ Φωρ

Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 1991

Γραμμένο από τον καθηγητή Paul Faure (γνωστό στο ελληνικό κοινό από πολλά άλλα έργα: «Η καθημερινή ζωή

στην Κρήτη τη Μινωική εποχή», «Η καθημερινή ζωή στην Ελλάδα την εποχή του Τρωικού Πολέμου», «Η καθημερινή ζωή στις ελληνικές αποικίες τον αιώνα του Πυθαγόρα», «Οδυσσέας»), αποτελεί άλλο ένα άνοιγμα στη γνώση της ζωής των κοινών θνητών, δηλαδή της «πραγματικής» ζωής στην αρχαϊότητα.

Εδώ δεν πρόκειται για μελέτη του τρόπου ζωής των Ελλήνων στις διάφορες κατακτημένες περιοχές αλλά για το πώς ζούσαν στις στρατιές του Μ. Αλεξάνδρου.

Θα μεταχειριστούμε τα λόγια του ίδιου του συγγραφέα για να διαπιστώσουμε οι αναγνώστες την πρωτοτυπία και το μέγεθος της προσφοράς του έργου αυτού, που, γραμμένο με τρόπο απλό, αποτελεί σημαντική πηγή γνώσεων και συγχρόνως ευχάριστο ανάγνωσμα. Ας σημειωθεί, τέλος, ότι η μετάφραση —που ακολουθεί την ποιότητα έκφρασης του πρωτότυπου— είναι του Γ. Αγγέλου.

«Καιρός είναι να τους αποδώσουμε δικαιοσύνη: ασφαλώς πρόκειται για τους «μικρούς, τους αφανείς, τους απλούς στρατιώτες», όπως λέει και ο Ροσσάν (L' Aiglon, II, 9), που σ' αυτούς οφείλει τη δόξα του ο Αλέξανδρος. Έγγραφε την εποπία του με τον ιδρώτα τους και το αίμα τους (...) Η καρτεία της προσωπικότητας αναδίδει μια μυρουδιά απουσύνθησης. Τη χρονικογραφία της ατομικής ζωής έχει αντικαταστήσει, εδώ κι έναν αιώνα, η μελέτη των πολιτισμών: την αδιαφιλονίκητη αλήθεια η αλήθεια της στατιστικής». (...) «Αναρωτιόμαστε, αρχίζοντας, αν οι άνδρες (και οι γυναίκες!) που ακολουθούσαν τον Αλέξανδρο στην εκστρατεία του, κατέστρεψαν περισσότερο παρά δημιούργησαν, αν υπήρξαν κατακτητές ή οικοδόμοι μιας αυτοκρατορίας. Δεν ήταν ούτε το ένα ούτε το άλλο. Η απάντηση τούτων Μακεδόνων και συμμάχων, που στρατολογήθηκαν μέσα σε δώδεκα χρόνια εκστρατειών, ποικίλει, χωρίς αμφιβολία. Κι ένα μόνο πράγμα παραμένει βέβαιο: η ζωή τους, που τόσο συχνά τη διεκopicταν περιπέτειες, ευτυχισμένες στιγμές αλλά και οι αναποδιές, δεν ήταν κάτι το καθημερινό αλλά κάτι το εξαιρετικό, και πάντοτε σε κρίση, όπως το τέλος μιας τραγωδίας ή η γέννηση ενός κόσμου». (...) «ολόκληρη η ομάδα από βοτανολόγους, γεωγράφους, ιστορικούς και γιατρούς, που ακολουθούσαν το γενικό επιτελείο στην Αφρική και στην Ασία, δεν αργεί να διαδώσει με τις διδασκαλίες της ή με τη γραπτά της ότι η εκστρατεία πέτυχε κάτι καλό: μια βετική γνώση. Τέ-

τοιες είναι οι κατακτήσεις του πνεύματος».

Ηθικά, ίσως, το κέρδος ήταν πιο στέγρο και πιο βαθύ. Οι άντρες και οι γυναίκες της μεγάλης εκστρατείας έφτασαν ως τα άκρα της αντοχής τους και, κάνοντας αυτό, έμαθαν ότι δε θα έφταναν ποτέ ώς τα πέρατα του κόσμου, γιατί ο κόσμος αυτός μοιάζει με την άγνοια μας, είναι απεριόριστος. Από την άλλη όχθη του Ιαδάρτη, η άλλη όχθη του Υδραωπί, η σαβάνη, η έρημος και η λεκάνη του Γάγγη, με τα ζώα τους και τους ανθρώπους τους, στο άπειρο. Στο άπειρο, αλλά που η καθαρή συναισθήση του καλού και του κακού είναι επίσης κοσμοσυνητήρια και τρομερή. Τί όμορφη πρόκληση για τους τόσο πλείονους από τη φύση τους, τόσο παίκτες, τόσο ρωμικούνους Έλληνες, να ερευνηθούν να αναζητήσουν την παράρρηση για τις μεταγενέστερες γενιές, προς τον ωραίο κίνδυνο της ζωής! Ναι, χρειάζονταν αυτή τη δοκιμασία ή αυτό το βάθμιον, ο μικρός αυτός λαός των Βαλκανίων, για να μπορούν να μιλάνε γ' αυτόν μια καλύτερη εποχή, από την ελληνοιστική εποχή —λέει ακριβώς, άγνωστο στην ελληνική γλώσσα—, βέβαια να πω: για τον θριαμβεύοντα ελληνοισμό.

«Άγνωστοι βυζαντινοί ναοί Ιεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας»

Γεώργιος Δημητροκόλλης

Αθήνα 1990

Το βιβλίο αυτό, στο οποίο περιγράφονται λεπτομερώς 13 ναοί της Μεσσηνίας, άγνωστοι και παραμελημένοι, συμβάλλει σημαντικά στη γνώση της ναοοδόμησης της περιοχής. Τις περιγραφές συνοδεύουν αξιόπιστες και χρήσιμες αποτυπώσεις. Έτσι έχουμε στα χέρια μας ένα ντοκουμέντο.

«Η σαρκοφάγος της νήσου Μεγίστης (Καστελλορίζο)»

Παντελής Κ. Παντελής

Εκδ. Ελευθέρη Σκέψη, Αθήνα 1990

Στη διδακτορική αυτή διατριβή ο συγγραφέας παρουσιάζει μαρμάρινο σαρκοφάγο που βρέθηκε το 1915 και εκτίθεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Είναι έργο του 2ου αι. μ.Χ., κατασκευασμένο από μάρμαρο της Μ. Ασίας, που μεταφέρθηκε έτοιμο στη νήσο Μεγίστη. Ενδιαφέρον παρουσιάζει

ζει ο εικονογραφικός κύκλος (Αρπαγή του Παλαδίου από τον Οδυσσεά και τον Διομήδη, Βελλεροφόντης και Πηγάσος, Αντίαι, Πρωϊσός, Ηρακλής με Βούων...), ο οποίος αναλύεται από τον συγγραφέα.

«Η ομοφυλοφιλία στην αρχαία Ελλάδα»

K. J. Dover

Εκδ. Π. Χιωτέλλη, Αθήνα 1990

Σε καλή μετάφραση και με φροντισμένη εικονογράφηση κυκλοφόρησε στα ελληνικά το συζητημένο έργο του Dover (1978) που καταγράφει το φαινόμενο της αρχαίας ελληνικής ομοφυλοφιλίας χωρίς να το ανάγει σε μυητική πρακτική ή άλλη. Είναι μια φιλολογική μελέτη τίμια και σε βάθος. Με αφητηρία το έργο αυτό, εκδόθηκε στη συνέχεια πολλές εργασίες επάνω στο ίδιο θέμα (Μ. Foucault, «Η ιστορία της σεξουαλικότητας», εκδ. Ράππα, 1989).

«Grèce, fêtes et rites»

Anna Papamanoli-Guest

Εκδ. Denoël, Paris 1991

Λαογραφική η μελέτη των εορτών και των εθίμων στην Ελλάδα, που παρουσιάζει με διαλεχτή εικονογράφηση (σχέδια και φωτογραφίες) η Α. G.-P., εξετάζει τις αρχαίες ρίζες των σημερινών δρωμένων. Το βιβλίο εύτοτα ευχαριστεί, «διδάσκει» και, γιατί όχι, δίνει ιδέες για εκδρομές (στους Έλληνες) και για ταξίδια (στους ξένους)!

«Η γυναίκα στην αρχαία Ελλάδα»

Κλοντ Μοσσέ

Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 1991

Γνωστή πια στο ελληνικό κοινό, η Claude Mossé παρουσιάζει στο βιβλίο της την εικόνα της καθημερινής ζωής της γυναίκας στην Αθήνα και τη Σπάρτη. Ποια ήταν η θέση της γυναίκας στην ανδροκρατούμενη κοινωνία της κλασικής εποχής, πώς άλλοι αποφάσισαν ή 'αυτήν. Η καθηγήτρια C.M. εξετάζει το θέμα της σφαιρική και το εκθέτει με τη γνωστή σαφήνεια που την ξεχωρίζει.

«Ο γελωτοποιός και η αλήθεια του»

Μαρίνα Λαμπράκη-Πλάκα

Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 1991

Συλλογή άρθρων που η Μ. Α.-Π. έγραψε τα τελευταία πέντε χρόνια. Γόνιμη σκέψη και προβληματισμός. «Ποια φανερό σχέση μπορεί να έχουν οι αρχαίοι ζωγράφοι Απελλής και Πρωτογένης μ' έναν καλλιτέχνη της εποχής του Λαυρεντίου του Μεγαλοπρεπούς, και τούτοι πάσι μ' έναν πίνακα του Βαν Γκογκ, που πουλιέται σε αστρονομικά ποσά σε μια αίθουσα δημοπρασιών του οίκου Σόθμπυ; Η θεματική αυτού του τόμου υπόκειται στον αναγνώστη ένα μακρύ φανταστικό ταξίδι, όπου, ελπίζω, δεν κινδυνεύει να πλανηθεί και να χαθεί. Μια κοινή συζήτηση, ένας κοινός προβληματισμός διατρέχει τα κείμενα, υψώνοντας ο' όλη τη διαδρομή σηματοωρούς και δείκτες πορείας, που διευκολύνουν την περιπλάνηση. Άλλωστε, δεν πρόκειται για ένα ταξίδι εξωτικό. Γιατί ακόμη και στις πιο μακρινές, τις πιο άγνωστες εποχές, απευθυνόμαστε τα ελπίζοντα ερωτήματα του παρόντος».

«Τα Δρακόσπιτα της Εύβοιας»

Εξόδωρος Ι. Σκούρας

Εκδ. Σύγχρονος Τύπος, Χαλκίδα 1991

Στην εργασία αυτή παρουσιάζονται 13 άγνωστα, μέχρι σήμερα, Δρακόσπιτα. Έτσι ο συνολικός αριθμός των καταγραμμένων αυτών ιδιότυπων κτηρίων της Ν. Εύβοιας φτάνει τα 25. Επίσης γίνεται κριτική παρουσίαση των όσων έχουν γραφεί σχετικά με τα κτήρια αυτά. Είναι σημαντικό το γεγονός ότι πληθαίνουν οι δημοσευσεις σχετικά με τα Δρακόσπιτα. Καιρός είναι να ληφθεί μέριμνα και να προστατευθούν από την καταστροφή τα κτίσματα αυτά, που ακόμα δεν έχουν «ερμηνευτεί».

«Εύδοξος και Ηρακλείδης, δύο εταίροι του Πλάτωνος»

Εμμανουήλ Παπαμανώλης

Εκδ. Δημοσίου Βιβλιοθήκης Ρόδου, Αθήνα 1990

Η Δημόσια Βιβλιοθήκη Ρόδου, συνεχίζοντας την εκδοτική της δραστηριότητα, παρουσιάζει τη δεύτερη έκδοσή της με το βραβευμένο από την Ακαδημία Αθηνών έργο του αιμνηστού Γυμνασιάρχου Εμμανουήλ Παπαμανώλη: Εύδοξος και Ηρακλείδης, δύο εταίροι του Πλάτωνος (Βίος και έργα). «Ο Εύδοξος, διάσημος μαθηματικός και φιλόσοφος στην αρχαιότητα, δεν ήταν τελείως άγνωστος, αφού τον πε-

ρασμένο μόλις αιώνα είχε διαπιστωθεί και αναγνωριστεί, από τους κριτικούς της αρχαίας ελληνικής επιστήμης, το τεράστιο και πρωτότυπο μαθηματικό έργο του, καθώς και το αστρονομικό, με τη θαυμαστή σύλληψη της θεωρίας των ομοκέντρων σφαιρών στην οποίαν εξηγούσε τις ανώμαλες κινήσεις Ηλίου, Σελήνης και των πέντε άλλων μικρών πλανητών.

Ο Ηρακλείδης είναι γνωστός από το πολύπλευρο συγγραφικό του έργο από 47 βιβλία διαφόρων κατηγοριών, ηθικών, φυσικών, γραμματικών, μουσικών, ρητορικών, ιστορικών, που μαρτυρεί το εύρος των ενδιαφερόντων του, από το ακτινοβόλο πνεύμα του και από τις παρόδες για την εποχή του δοξαρίες στα ουράνια φαινόμενα, που ποια είναι και ποια όχι η Γη στρέφεται περί τον άδονό της και προκαλείται φαινομένη και όχι πραγματική κίνηση του ουρανού θόλου και ότι η Αφροδίτη στρέφεται γύρω από τον Ήλιο.

Με τις θεωρίες του ο Ηρακλείδης παραμένει πρόδρομος και εμπνευστής του ηλιοκεντρικού συστήματος όπως το ανέπτυξε ο Αρίσταρχος ο Σάμιος και μετά 18 αιώνες ο μοναχός Κοπέρνικος (...).

«Ίστωρ»

βιβλίο έκδοσης, αρ. 2 (Σεπτ. 1990)

Η ομάδα των νέων ιστορικών που επιμελείται την περιοδική αυτή έκδοση φιλοδοξεί να αντιμετωπίσει το εύρος της ιστορικής έρευνας, όχι μόνο κοινοποιώντας τα αποτελέσματά της με τη μορφή επιστημονικής αρθρογραφίας, αλλά και προβάλλοντας τα προβλήματα που ενυπάρχουν σε όλα τα στάδια της έρευνας αυτής. Ένα από τα πρωταρχικά θέματα που απασχολούν τον μελετητή είναι η επεξεργασία και η ερμηνεία των ιστορικών πηγών. Με αυτό το σκοπικό ο 'Ιστωρ αφιερώνει μια ενότητα της ύλης του στη δημοσίευση πηγών. Η ανάγνωση όμως και η ερμηνεία του ιστορικού υλικού θέτει το ουσιαστικό πρόβλημα της μεθοδολογίας και της θεωρητικής πλέον προσέγγισης. Έτσι η εκδοτική ομάδα οδηγήθηκε στη δημιουργία μιας άλλης ενότητας, όπου παρουσιάζονται θεωρητικές/μεθοδολογικές μελέτες.

Ο 'Ιστωρ λοιπόν επιχειρεί να προσφέρει, με άδεια του τρίπτυχου Θεωρία, Πηγές, Έρευνα, ένα ακόμη θέμα στον ελληνικό επιστημονικό λόγο και διάλογο (θα βρείτε τον 'Ιστορα στα βιβλιοπωλεία).

«Υπέρεια»

Α' τόμος - Πρακτικά Α' Συνεδρίου «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας», Αθήνα 1990

Στις 30-31 Μαΐου - 1 Ιουνίου 1986 έγινε το Α' Συνέδριο με θέμα «Φεραί-Βελεστίνο-Ρήγας». Τώρα κυκλοφόρησε ο Α' τόμος των Πρακτικών στον οποίο ο αναγνώστης βρίσκει θαυμάσιες μελέτες για την περιοχή των Φερών και τον πληθυσμό της από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας, μελέτες για την οργάνωση της νεότερης πόλης, του Βελεστίου, και τέλος για τον Ρήγα, τη ζωή του, το έργο του και τις επιδράσεις του. Στο Συνέδριο έλαβαν μέρος διαπαιστές Έλληνες και ξένοι επιστήμονες.

«Λεξικό ρημάτων της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας»

Επιμ. Κώστας Κιομικιώλης

Εκδ. Γ. Κανά, Αθήνα 1990

Πρόκειται για σημαντικό βοήθημα για όσους θέλουν να μεταχειρίζονται σωστά την ελληνική γλώσσα! Εύχρηστο, χάρσι στο μικρό του μέγεθος, άρτιο από άποψη ύλης και παρουσίασης, προσφέρει: Σύνταξη του ρήματος, κλίση του ρήματος, πίνακες όλων των ρημάτων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας -ομαλών και αναμμιλών- με βάση τις συζυγίες κλίσης τους. Είφαι από τα απαραίτητα εργαλεία για όποιον θέλει να γράφει σωστά.

«Ενας χειμώνας στην Αθήνα»

Antoine Proust

Εκδ. Ειρμός, Αθήνα 1990

Στα μέσα του 19ου αιώνα η γαλλική ιντελιγκέντσια είχε χωριστεί σε δύο στρατόπεδα: Τους φιλέλληνες και τους μισέλληνες. Στους δεύτερους ανήκε ο Edmond About, που έγραψε το βιβλίο «Σύγχρονη Ελλάδα», έργο αναθεληματικό και κακεντρέχεις. Ως αντιστάθμισμα στην εντύπωση που άφησε το δυσφημιστικό αυτό έργο, ο Α. Proust, ζωγράφος και πολιτικός, που επισκέφτηκε την Ελλάδα κι έμεινε ένα χειμώνα στην Αθήνα, εξέδωσε μεταξύ άλλων και αυτό το βιβλίο το οποίο αναμείνει τις θέσεις του About, εξετάζοντας με εξυπνάδα και βαθιά μόρφωση τις ιδιομορφίες του ελληνικού λαού, των παραδόσεων και της νοοτροπίας του. Έτσι ο Α.Ρ. συνέβαλε στη σωστή ειολόγηση της τότε Ελλάδας από τους ξένους. Εκτός από την παρουσίαση της αθη-

ναϊκής κοινωνίας, την ανάλυση των προβλημάτων της Αθήνας, τα ήθη και τα έθιμα, το βιβλίο παρουσιάζει ενδιαφέρον αρχαιολογικό, μια και πολλές σελίδες του αναφέρονται στην Ακρόπολη και τις ανασκαφές του Μπελέ, στο θέατρο του Διονύσου και τον πρώτο Έλληνα αρχαιολόγο, τον Πιττάκη, το Στάδιο, το ναό του Ολυμπίου Διός, την Αγορά και τα βυζαντινά μνημεία της πόλης. Να προσθέσουμε δε, ότι ο συγγραφέας έχει απόψεις για την τέχνη και παρουσιάζει τις διάφορες θεωρίες της εποχής για το Βυζάντιο και την αρχαία Ελλάδα. Η μετάφραση έχει γίνει από τη Ν. Νίκα, η εισαγωγή από τον Θ. Πυλαρινό και τα σχόλια από την Β. Δημητρίου και τον Θ. Πυλαρινό.

«Τα μνημεία της Δήλου»

Πρόσφατα έργα συντήρησης και στερέωσης

Εκδ. της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, Αθήνα 1991

Πρόκειται για φωτογραφικό λεύκωμα των μνημείων της Δήλου που για τους μη ειδικούς δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον, μιας και έχει τη μορφή «ημερολογίου εργασίας».

«Οδοιπορικό στο Ιράκ»

Επαμ. Βρανόπουλος

Εκδ. Κέντρον Έρευνας και Μελέτης Ελληνισμού, Αθήνα 1991

Μόλο που το οδοιπορικό αυτό εκτυλίσσεται εκτός Ελλάδας, το αναφέρουμε στη στήλη αυτή γιατί αφορά την κοινότητα του πολιτισμού οι ίδιοι εμείς καταστρέφουμε. Στο μικρό αυτό βιβλίο δίνονται περιγραφές και αναφέρονται αντίστοιχα πληροφορίες για πόλεις και γεγονότα που σημάδεψαν την ιστορία του πολιτισμού μας από τις απαρχές του. Σύνομο και περιεκτικό το βιβλίο αυτό, θα μας μάθει τι χολάσαμε και τι χάθηκε για πάντα.

«Βυζαντινά Μελέται»

Εκδ. Άγγελος Νεζερίτης, Αθήνα 1991

Με συμμετοχή γνωστών ονομάτων στον κύκλο της βυζαντινής ιστορίας, κυκλοφορεί η «Διεθνής επιστημονική επιτηρητική βυζαντινή και μεταβυζαντινή έρευνή». Τον τόμο μελετών συμπεριλαμβάνει βιογραφικό σημείωμα του εκδότη-διευθυντή, μέρος του οποίου παραθέτουμε αντί άλλου σχολίου:

«Ερασιτεχνικά Ασχολία»:

Γενική μόρφωση, εγκυκλοπαιδική κατάρτιση επί πάσης μορφής γνώσεως, συνεχής επισκοπία μετά σοβαρών διθλιών. Επίσκεψις εις μουσεία εν Ελλάδι και εξωτερικά, μελέτη έργων τέχνης Κλασικής Βυζαντινής και Αναγεννησέως. Ορειβασία, επίσκεψις εις Ιεράς Μονάς παρακολούθησις Εθνικού Θεάτρου, Λυρικής Σκηνής, κλασικής και βυζαντινής μουσικής, συλλογή έργων τέχνης και γραμματοσημών διεθνώς αξιολογούμενων, νομισμάτων και λήψις αειδιόλων φωτογραφιών εις καλαίσθητα τοπία ολοκλήρου της Ελλάδος και Εξωτερικού και ιδιαίτερος εις αρχαιολογικά, βυζαντινά και γραφικά πελάσια. Κλασικός Αθλητισμός, Ακρόασις ωδικών πτηνών. Καλλιέργεια βοτάνων και αρωματικών ανθέων.»

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Σχέτιμα με την βυζαντινή κινετέρνα της οδού Ολυμπίδος στη Θεσσαλονίκη

Θεσσαλονίκη 9-4-91

Κύριοι,

Στο υπ' αρ. 37 τεύχος του περιοδικού σας (ο 91) δημοσιεύτηκε κείμενο που αφορά την κινετέρνα που αποκάλυφθηκε κατά τη διάνοιξη της οδού Ολυμπίδος στη Θεσσαλονίκη. Παρόμοια κείμενα σχετικά με το ίδιο θέμα έχουν δει το φως στον ημερησίον τύπο τον τελευταίο καιρό με ενοχληστική την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Πολιτιστικής Κληρονομιάς στην οποία έχει ήδη απαντήσει το Υπουργείο Πολιτισμού.

Κατ' αρχήν, ως αρχαιολόγος της 9ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, υπεύθυνος της ανασκαφής της κινετέρνας, θα ήθελα να σας πληροφορήσω ότι τα δημοσιευμένα είναι ανακριβή. Και επειδή πιστεύω ότι θα ενδιέφερε το έγκυρο περιοδικό σας η αποκατάσταση της αλήθειας, θέτω στη διάθεσή σας τα σχετικά στοιχεία σε περίληψη που θα βλάπεται να παρουσιαστέτε το θέμα όπως παραστασιακά έχει.

Η κινετέρνα αποκάλυφθηκε στις αρχές του 1987 και όχι προέτους, όπως αναφέρεται στο κείμενο. Επειδή οι δυνατότητες της Εφορείας μας δεν

Εσωτερικό της κινωτέρας.

Η οροφή της κινωτέρας με τους καταστραμμένους θόλους, από ΒΑ.

Η οροφή της κινωτέρας και η εισοδός της, από ΝΑ.

Η σκόλα εισοδού της κινωτέρας.

επέτρεπαν την ολοκλήρωση της ανασκαφής σε σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα και η διάνοξη της οδού Ολυμπιάδος στο σημείο εκείνο καθυστέρουσε επί 3 και πλέον χρόνια, αναζητήθηκε λύση που θα συνδύαζε και τη διάνοξη της οδού, αλλά σπρωδίποτε και την ολοκλήρωση της έρευνας του μνημείου και την ανάδειξή του. Έτσι με συνεργασία της αρμόδιας Εφορείας, του Δήμου Θεσσαλονίκης, του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και τεχνικού γραφείου της πόλης εκπονήθηκε μελέτη, που έχει ήδη υλοποιηθεί, για την κατασκευή γέφυρας με την πρόνοια να υπάρχει η δυνατότητα ολοκλήρωσης της ανασκαφής μελλοντικά. Στη συνέχεια η αρμόδια Εφορεία ζήτησε την απαλλοτρίωση του γειτονικού οικοπέδου, ένα μέρος του οποίου καταλαμβάνεται από τμήμα της κινωτέρας, με σκοπό την ανάδειξη του μνημείου. Όσον αφορά τις πληροφορίες ότι γκρεμίστηκαν οι θόλοι της κινωτέρας για να γίνει η γέφυρα και ότι «οι ταμεντένιοι πεσσοί της ενώθησαν με τα πέτρινα τείχη της δεξαμενής», δεν ευ-

σταθούιν ούτε στο ελάχιστο. Στην πραγματικότητα οι θόλοι είχαν κατασραφεί από παλιά, άγνωστο ακόμη πότε, γι' αυτό και η κινετόρα ήταν γεμάτη χώματα. Οι τοιμημένοι πεσσοί πάνω στους οποίους στήριζται η γέφυρα κατασκευάστηκαν περιμετρικά της κινετόρας χωρίς να έρθουν σε επαφή με την τοιχοδομία της. Για την κατασκευή του τόξου της γέφυρας υπήρχε η ουσιαστική δέσμευση της σε ελαχίστη απόσταση ευρισκόμενης διασταυρώσεως της οδού Ολυμπίδων με την οδό Αγ. Σοφίας. Η υπέρ του δέοντος υπερίψωση του τόξου θα δημιουργούσε σοβαρούς κινδύνους για την κυκλοφορία των αυτοκινήτων, γι' αυτό και κατασκευάστηκε με την οδό Αγ. Σοφίας. Η υπέρ του δέοντος υπερίψωση του τόξου θα δημιουργούσε σοβαρούς κινδύνους για την κυκλοφορία των αυτοκινήτων, γι' αυτό και κατασκευάστηκε με την οδό Αγ. Σοφίας. Η υπέρ του δέοντος υπερίψωση του τόξου θα δημιουργούσε σοβαρούς κινδύνους για την κυκλοφορία των αυτοκινήτων, γι' αυτό και κατασκευάστηκε με την οδό Αγ. Σοφίας.

Η κινετόρα είναι ένα τετράπλευρο κτίσμα εξωτερικών διαστάσεων 19 Χ 11,70 μ. και εσωτερικών 17 Χ 9,10 μ. Το συνολικό ύψος της στο εσωτερικό της σύμφωνα με ενδείξεις που έχουμε (δεν φτάσαμε ακόμη στο δάπεδο της) είναι περίπου 11 μ. Οι τοίχοι της έχουν πάχος 1 μ. και η τοιχοδομία της, όσο επιτρέπει η μερική απολέπιση του υδραυλικού επιχρίσματος στο εσωτερικό της να δούμε, θα μπορούσε να τοποθετηθεί χρονολογικά το μνημείο στα προχωρημένα βυζαντινά χρόνια. Στο κτίσιμό της έχουν ενσωματωθεί σε δεύτερη χρήση μαρμάρια αρχιτεκτονικά μέλη παλατιοχριστιανικών χρόνων. Η κινετόρα στεγασόταν με 8 θόλους. Η πρόσβαση στο εσωτερικό της γίνεται σε επαφή με την εσωτερική πλευρά του ΜΔ τόξου της. Η κλίμακα μ' ένα άνοιγμα που δημιουργείται στον τοίχο αυτό μπαίνει στο εσωτερικό και ανυψείται σε επαφή με την εσωτερική πλευρά του ίδιου τοίχου. Σας στέλνω και φωτογραφίες όπου φαίνεται η κατάσταση της κινετόρας πριν από την κατασκευή της γέφυρας.

Δημήτρης Ναλπάντης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

13/5/91

Σχετικά με τα έγγραφα του Υπουργείου Πολιτισμού και του Δήμου Θεσσαλονίκης, που αφορούν την βυζαντινή κινετόρα της οδού Ολυμπίδων έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

A. Ως προς την απάντηση του Υπουργείου Πολιτισμού.

Δεν αναφέρεται καμία ενέργεια εκτός των ανασκαφικών εργασιών για την προστασία του μνημείου. Η ανακάλυψη των πορισμάτων της ανασκαφής και η γενική θεώρηση ότι: «Η κατασκευή της γέφυρας σε συνδυασμό με την απαλλοτρίωση του ομόρου οικοπέδου είναι η μόνη λύση για να διατηρηθεί το μνημείο ανέπαφο και επισκεψιμο» δεν έχουν καμία σχέση με την απαιτούμενη διαδικασία προστασίας, που τουλάχιστον πρέπει να περιλαμβάνει μια μελέτη αποκατάστασης του μνημείου και μία μελέτη διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου του. Μόνο σε σχέση με τις ανωτέρω αναφερθείσες α π α ρ ι τ η ε ς μελέτες έπρεπε να προχωρήσει η υπόθεση της μελέτης κατασκευής του δρόμου στην περιοχή του μνημείου. Αντίθετα, το μεγαλύτερο τμήμα της επιστολής του ΥΠ.ΠΟ. αναλώνεται στις διαδικασίες για την κατασκευή της γέφυρας, παρά στην διαδικασία σύνταξης των απαιτούμενων μελετών για την προστασία του ανευρεθέντος σημαντικού μνημείου.

Όπως συμπεραίνεται από τις μέχρι τώρα ενέργειες του ΥΠ.ΠΟ. η απόφαση του για την κατασκευή της γέφυρας δεν πήρε ως γνώμονα καμία μελέτη ανάδειξης και προστασίας του μνημείου, γιατί μια τέτοια μελέτη δεν αναφέρεται ποθεν στο έγγραφο του ΥΠ.ΠΟ. ότι έχει ολοκληρωθεί—αν έχει καν ανατεθεί ακόμη—, τέσσερα (4) χρόνια μετά την έναρξη των εργασιών ανασκαφής και τρία χρόνια μετά την ολοκλήρωσή τους. Δεν γνωρίζουμε μάλιστα αν το ΥΠ.ΠΟ. είναι εν γνώσει της σημερινής κατάστασης του μνημείου, που αντρείπει οποιαδήποτε συλλογιστική άμεσης ανάγκης κατασκευής του τμήματος του δρόμου δίπλα στο μνημείο για την κάλυψη επείγουσων κυκλοφοριακών αναγκών: — Το τμήμα του δρόμου (η γέφυρα) που κάλυψε τμήμα του μνημείου έχει μετατραπεί σε χώρο στάθμευσης των αυτοκινήτων της γειτονιάς.

— Ο χώρος του μνημείου έχει μετατραπεί σε ακουμπίδοπο της γειτονιάς.

— Τα πράνη της ανασκαφής προς την πλευρά της κλιμακός καθόδου στην κινετόρα έχουν υποχωρήσει και συμπαράσει τμήμα της ακραίας τοιχοποιίας της.

Η θλιβερή σημερινή κατάσταση του μνημείου είναι περίτρανη απόδειξη ότι: η κατασκευή της γέφυρας δεν ήταν η μόνη λύση για να διατηρηθεί το μνημείο ανέπαφο και επισκεψιμο.

Μια επίσκεψη του Γενικού Γραμματέα

του ΥΠ.ΠΟ. στην περιοχή του μνημείου θα του επέτρεπε μια πλήρη εικόνα του θέματος.

Πρόταση μας: Να ανατεθούν και ολοκληρωθούν το συντομότερο οι απαραίτητες μελέτες της προστασίας και ανάδειξης του μνημείου. Να αναθεωρηθεί η κατασκευή της γέφυρας στην περιοχή της κινετόρας και να μειωθεί στο σημείο αυτό το πλάτος του δρόμου στο απαραίτητο πλάτος που χρειάζεται για την κυκλοφορία και ΟΧΙ για στάθμευση τροχοφόρων.

ΘΕΣΗ ΜΑΣ: Μόνο με πλήρεις μελέτες αποκατάστασης και προστασίας των μνημείων αυτό προστατεύονται.

B. Σχετικά με την απάντηση του Δήμου Θεσσαλονίκης.

Προφανώς ο κύριος Δήμαρχος δεν έχει επισκεφθεί τελευταία το χώρο του μνημείου.

Δεν καταλαβαίνουμε με ποιόν τρόπο αποδεικνύεται από τον Δήμο Θεσσαλονίκης «ιδιαιτέρως ευαισθησία στη διαφύλαξη και προβολή της Προγονικής μας κληρονομιάς». Μήπως με την ύπαρξη Διεύθυνσης Οδοποιίας;

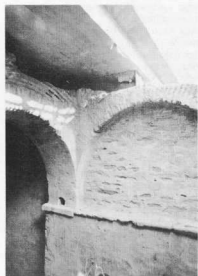
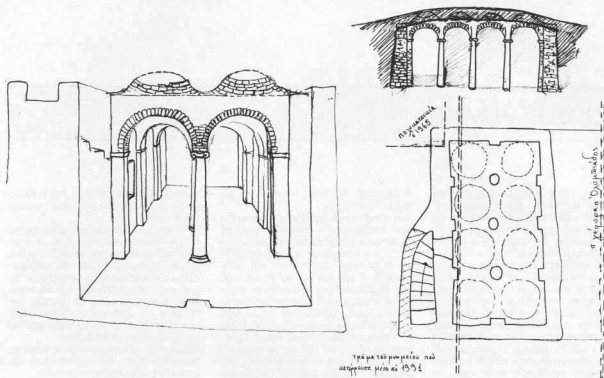
α. Για σωτηρία και ανάδειξη του μνημείου ας μη γίνεται λόγος:

Το μισό μνημείο έχει θαφτεί κάτω από μετεωμένα γέφυρα, της οποίας η κατασκευή αρχά αλλά σταθερά καταστρέφει τα ναυσιμενίαντα τόξα και τμήματα των θόλων με τα οποία είναι σε άμεση επαφή, και το υπόλοιπο μνημείο καταστρέφεται καθημερινά από την εγκατάλειψη και τη φθορά, καθώς η μελέτη που συγκρίθηκε οφουρούς αποκλειστικά την κατασκευή της γέφυρας και όχι συνολική αντιμετώπιση προστασίας και ανάδειξης του μνημείου.

β. Το ότι δεν χρησιμοποιείται το τμήμα της γέφυρας που κατασκευήθηκε επιγενόμενος πάνω από το μνημείο «για την οικονομιακή αποσυμμόρφωση της περιοχής» αποδεικνύεται από το γεγονός ότι χρησιμοποιεί για στάθμευση των αυτοκινήτων της γειτονιάς.

γ. Αν το αντικείμενο του έργου που κατασκευάστηκε ήταν «τόσο η κατασκευή της γέφυρας όσο και η προστασία των αρχαιοτήτων με την ελάχιστη δυνατή επέμβαση στο περιβάλλον», απορούμε πραγματικά και αναρωτιόμαστε:

— Τι σημαίνει άραγε για τον Δήμο Θεσσαλονίκης ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ και ΕΠΙΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ;

Στο ακτίνα φαίνεται το αρχικό σχήμα της κινστέρνας, η σημερινή της θέση μέσα στον ιστό της πόλης και το σημείο που «έφαγε» η γέφυρα. Στις φωτογραφίες βλέπουμε: (1) - (2) Τα σημεία όπου το τσιμέντο ΔΕΝ εφάπτεται του κτίσματος (3) καθώς και το τμήμα του εξωτερικού τοίχου της κλίμακας που κατέρρευσε μετά την κατασκευή της γέφυρας - πάρκινγκ (αριστερό μέρος φωτ.). (4) Το τσιμέντο (γέφυρα) και το μνημείο... (5) Η γέφυρα - πάρκινγκ: απαραίτητη για την κυκλοφορία των αυτοκινήτων ή για το παρκάρισμα;